

Mlaš tednik

kulturno - politično glasilo

Koroška

Slike za legitimacije

najboljše in najcenejše
Vam se istega dne izdela

Foto Tollinger

Celovec - Klagenfurt, Alter Platz 31, Tel. 20-76
Fotografije za vsako priliko!

svetovnih in domačih dogodkov

2. leto / številka 40

V Celovcu, dne 4. oktobra 1950

Cena 55 grošev

10. oktober

Vsak narodni ali državni praznik ima svoje zgodovinsko ozadje. To zgodovinsko ozadje pa se od časa do časa različno tolmači, kakor pač trenutne politične prilike zahtevajo. Zakaj bi se desetemu oktobru godilo drugače?

Vsa tolmačenja, ki smo jih tekoma trideset let slišali in brali, pa prezrejo zavetno resnično zgodovinsko ozadje. To zgodovinsko ozadje je dejstvo, da živita tu dva naroda. Deseti oktober 1920 izpričuje zgodovinsko dejstvo, da je na prizadetem ozemlju slovenski element v večini, česar tudi nemški sosed ni zanikal, ko je trdil, da je le del Slovencev glasoval za Jugoslavijo, velik del Slovencev pa se je iz katerihkoli vzrokov odločil za Avstrijo. Iz tega zgodovinskega dejstva pa izvirajo dolžnosti in pravice.

Vzemimo najprej gospodarski položaj. Te gospodarske prilike južnega dela so vsepovsod dokaz mačehovskega ravnanja z južnim delom dežele. V tem delu nimamo niti ene kmetijske šole, imamo slabe ceste in mostove, imamo gospodarsko zaostala kmečka gospodarstva. Dva naroda živita v tem delu dežele, slovenski element je v premoči, toda niti enega napisa na javnih poslopijih in uradih v slovenskem jeziku.

Država si v deželi vzdržuje poseben kulturni referat in čeprav je država po ustavi dolžna, da skrbi za kulturni razvoj obeh narodov, je „čuvar“ kulture nezmožen slov. jezika in ni slučaj, da si je ta kulturni referat zapisal k srcu slovenski del dežele. Že dejstvo, da so letos poleti šolali svoje sodelavce ob Zblaškem jezeru, je več kakor sumljivo. „Thurnersee“ ima iz polpretekle dobe svoj prizvok, ne samo kot odskočna deska za Podjuno, marveč tudi kot center ilegalnega gibanja.

Imamo v deželi „Landespressereferat“. Menda namenoma brez znanja slovenskega jezika, da ni treba beležiti tega, kar pišejo slovenski listi.

Država in dežela dajata svoje prispevke za nemško kulturno delo, za slovenske težnje in potrebe pa ni denarja.

Vse to je v težkem nasprotju z zgodovinskim dejstvom, katero izpričuje 10. oktober.

Preko 38. vzporednika

Po zadnjih poročilih sta prekoračili dve južnokorejski diviziji bivšo mejo med Severno in Južno Korejo, to je 38. vzporednik in so pri svojem prodiranju na ozemlje Severne Koreje že prispele okrog 50 km preko te meje. Ujetniki, ki so jih pri tem zajele južnokorejske čete, so izjavili, da imajo od svojega poveljstva nalog, da se umaknejo severnokorejskih čet še ni odgovorilo. Medtem pa napadajo letala Združenih narodov vojaško važna mesta Severne Koreje.

General MacArthur je izdal na čete Severne Koreje poziv, naj se čimprej udajo, da se tako prepreči nadaljnje prelivanje krvi. Na ta poziv, ki so ga letala raztrosila v milijonih izvodov po vsem ozemlju Koreje, poveljstvo severnokorejskih čet še ni odgovorilo. Medtem pa napadajo letala Združenih narodov vojaško važna mesta Severne Koreje.

Novi vozni red

V nedeljo dne 8. oktobra stopi v veljavo na vseh železniških in avtobusnih progah zimski vozni red, ki pa je v primeri s poletnim voznim redom le malo spremenjen. — Važnejše spremembe prinesemo v prihodnji številki.

Tridesetletnica – nov začetek?

Pravijo, da je danes čas, ko se bliža nova doba boljšega in pravega razumevanja med narodi. Saj to tudi v resnici tako zapad kot vzhod — vsak po svoje — propagira. Snuje se skupnost zapadnoevropskih narodov na temelju zblizanja med Nemčijo in Francijo. Vzhod pa po svoji komunistični ideologiji skuša uveljaviti takozvani mednarodni komunistični režim brez razlike rase in narodnosti.

Priznavajoč se krogu kulturnih narodov tudi mi gledamo v novem razvoju edino srečno bodočnost, posebno ker smo pretrpko preizkusili posledice brezmejnega šovinizma.

Na žalost je imela jugoslovanska propaganda iz leta 1920 prav in vsem danim obljubam dejanja niso sledila. Doživeli smo nasprotno to, kar bi v tako hudi obliki nikdar ne bili pričakovali. Označen kot iredentist je posebno prve čase po glasovanju bil vsak zaveden Slovenec manj vredna raja, ki so ga nahujskali, ja, od šovinističnih nemških organizacij plačani pretepuhi lahko napadali, ropali in pretepali po mili volji.

Ta najhujši čas je minul in obljubljena „enakopravnost“ se je vedno bolj „izpolnjevala“. Sledile so prepovedi slovenskega uradovanja na občinah, slo-

enoto z večino. Če to torej prav pojmuje, to pomeni, da naj Slovenci izginejo in utonejo v nemštvo.

Jasno je, da je načeti razvoj šel po letu 1930 v isti smeri naprej. Na tem niti takozvana krščanska Avstrija nič ni spremenila. Saj je Heimatbund in Landbund v njeni dobi — kot je Maier Kaibitsch pozneje našemu zastopniku sam priznal, že kot nacistična organizacija legalnim potom deloval, kot se je on izrazil, „za nemštvo in nemške interese.

Čudimo se, da je ravno ta Maier Kaibitsch pod krščanskim deželnim glavarjem Sucherjem posloval kot uradni manjšinski strokovnjak.

Ob takem položaju so vse naše prošnje in vsa naša prizadevanja naletela na gluha ušesa. V javnosti je bil s tem pripravljen teren za to, kar je nacizem z našim narodom nameraval. Čudimo se le, da je nacizem smatral to „Kraftanstrengung“ za potrebno, ko je nas že itak Avstrija naštel pri vsakem ljudskem štetju manj. So pač le res tako slabo štel? Ja, „sicer male številke“, je dejal Hitler, „aber es sind Potemkinsche Dörfer“ in je odredil na priporočilo Heimatbunda izselitev!

Izseljevanje, preganjanje in pobijanje naših ljudi pa ni moglo streti življenjske sile našega naroda. Čeravno, so nacisti spretno upregli v raznorodovalne svrhe tudi cerkev, je nemška nadutost doživela grozen poraz leta 1945. Čudili smo se le — ko so se na primer že vračali izseljenci domov iz pregnanstva —

da nas tudi novi gospodje v deželi, ki so se štel sovražnike nacistov, niso z veseljem sprejeli,

ampak so se skušali vsepovsod ogibati vsega slovenskega. Ko danes gledamo težaven položaj, ki je vladal v letu 1945, se res čudimo, da Koroška deželna vlada za Slovence kljub veliki nevarnosti za mejo, ni skuhal več kot borno dvojezično šolo. To nam da misliti, posebno ko se je kmalu nato pojavila težnja z nemške strani, da bi se odstranila še ta malenkost, ki jo predstavlja dvojezična šola. Predvsem smo se čudili, da so tozadevno na Dunaju intervenirale vse tri važnejše nemške stranke v deželi. Zaradi naše bodočnosti in splošnega svetovnega položaja je dvojezična šola obstala. Vemo pa — naj nam nihče ne reče, saj imate vse — da sicer v splošnem smislu do resnične enakopravnosti manjka še zelo zelo veliko.

Veliko slavje, ki bo obdajalo tridesetletnico 10. oktobra, ne bo moglo oglušiti naših pravičnih klicev in ne bo moglo zapreti oči kritični svetovni javnosti. Čas je, da se pokoplje vse „junakoslavje“ in da se pristopi k resničnim življenjskim problemom sedanjega časa. Danes ni važno, kako so si prebivalci južne Koroške sami med seboj manj ali bolj „junaški“ pobijali glave, marveč važno je, kako najbolje urediti življenje teh ljudi. Saj je na žalost dolga leta sovraštvo le sejalo vedno nove nesreče.

Naš namen ni, da bi s tem, kar smo zgoraj napisali, razdražili tega ali onega. Naj to, kar smo povedali, služi le enemu cilju:

da tudi nemška stran uvidi, posebno tisti, ki so še dobre volje, da je potrpežljivost naših ljudi dolga — zelo dolga. Da pa tudi uvidi, da pozna (Nadaljevanje na 2. strani)

Im Kampfe um diesen Übergang über die Drau sind am 6. I. 1919 gefallen Josef Seidl, Ernst Gailer, Josef Happe
Ereuste Pflichterfüllung war ihr Leben für Deutschland, Ihr Sterben ist das heilige Opfer an die Gemeinschaft

Slika predstavlja spomenik ob Dravi pri Rožeku. Spomenik so postavili v spomin na 10. X. 1920. Značilno je, da je na spomeniku — ki stoji še danes — omenjeno, da so bili takozvani osvobodilni boji za Nemčijo in ni nikjer omenjena Avstrija!

Na žalost pri nas, četudi se Avstrija še danes prišteva kulturnemu krogu zapadnih narodov, o tem razvoju ni dosti slutiti. Vprašujemo se, zakaj? Tako najdemo vzroke v vsej dolgi, nesrečni narodnostni zgodovini na Koroškem. Da je napadalni, velenemški duh ravno na Koroškem že v stari carski Avstriji pognal globoke korenine, je ves svet — posebno pa mi — dobro spoznal.

Vendar smo 10. oktobra leta 1920 bili mnenja — saj je tudi velik del Slovencev glasoval za Avstrijo — da bo mlada „demokratična“ država nam bolj pravična in bo zagotovila nam in sosedu miren razvoj. Slavnostno nam je bil koroški deželni zbor 28. septembra 1920 v št. Vidu s soglasnim sklepom zagotovil dobesedno tole:

„... erklärt daher im Bewußtsein der verantwortungsvollen Stunde namens der von ihr vertretenen Bevölkerung, daß sie den slowenischen Landsleuten ihre sprachliche und nationale Eigenart jetzt und allezeit wahren will und daß sie deren geistigem und wirtschaftlichem Aufblühen dieselbe Fürsorge angedeihen lassen wird, wie den deutschen Bewohnern des Landes. Eine genaue Ausarbeitung dieser Grundsätze wird nach durchgeführter Wiedervereinigung mit den Vertretern der Kärntner Slowenen vereinbart werden.“

venskega pismenega poslovanja na župnijskih uradih, odstranitev dvojezičnih napisov, odstranitev zadnjih ostankov slovenščine v šolah i. dr.

Da je pri vsem tem slovenski del naše dežele tudi na gospodarskem polju zaostajal in se zgubljal bolj in bolj v revščini, ni čuda. To so poudarili pred slavnostmi za desetletnico 10. oktobra (n. pr. poslanec msgr. Paulitsch ter poslanec Tauschitz) tudi nemški poslanci, ko so govorili o tem, kako je bila cona A „stiefmütterlich bedacht“.

Gospodarski propad naših krajev in naših kmetij je pač bil v interesu velenemških krogov, ki so igrali takrat v Avstriji važno vlogo. O tem priča dejstvo, da je v okviru avstrijsko nemške delovne skupnosti (Österreichisch-deutsche Arbeitsgemeinschaft) kmetijski odsek (avstrijski in nemški) na svoji seji v Münchenu 22. XI. 1930 sklenil, da bo v smislu podkrepitve nemštva v cona A podprl z naselitvenim načrtom nemškega kmeta. Tako so prišli „rajhovci“ na našo zemljo.

Kot ironija se nam zdi danes, če beremo v zapiskih, da je ob priliki desetletnice glasovanja, leta 1930, deželni zbor na slavnostni seji soglasno ponovil obljube iz leta 1920. Saj je deželni glavar dr. Lemisch že ob plebiscitnih slavnostih izjavil nekaj prav nasprotnega, ko je rekel, da morajo cerkev in šola in javnost pomagati, da se manjšina na Koroškem izravna v eno kulturno

Politični teden

Vojna na Koreji se je končala presenetljivo naglo. Poraz komunističnih severno-korejskih čet je večji in popolnejši kot bi kdo pričakoval. Njihova armada, ki je daleč presežala število 100.000, je v popolnem razsulu. Čete Združenih narodov so se ustavile začasno ob 38. vzporedniku, to je na prejšnji meji med Severno in Južno Korejo. Južno-korejske čete pa so to mejo prekoračile in stojita dve diviziji teh čet že 50 kilometrov globoko v severno-korejskem ozemlju. Medtem pa južnokorejska mesta padajo drugo za drugim v roke Amerikancev. Število ujetnikov in zaplenjenega materiala gre v desetisoče.

Ves svet pa se danes vprašuje, ali bodo čete Združenih narodov zasedle tudi Severno Korejo?

Na dlani je, da polovična rešitev še ni nobena rešitev. Nemogoče je postaviti na noge demokratično in neodvisno Korejo, če bi polovica dežele ostala pod komunističnim režimom, ki obstoja komaj nekaj let, pa je že doživel tako silen vojaški poraz.

Sedaj gre za izpolnitev svečanih obljub, ki so jih nedavno dale tako Amerika kot večina drugih velesil, ki so se v okviru Organizacije združenih narodov zavzemale za miroljubno in trajno rešitev korejskega vprašanja. UNO (= Organizacija združenih narodov) je svojo prvo resno in najtežjo preizkušnjo na varnostno-vojaškem polju nadvse dobro prestala, na vsak način neprimerno boljše kot svoj čas Zveza narodov ob priliki italijanskega napada na Abesinijo. Če bi se bilo takrat dogodilo to, kar se je zdaj na Koreji, bi najbrž ne bilo prišlo do druge svetovne vojne. Seveda je korejska vojna skoraj predvsem ideološka vojna, poskus komunistične revolucije — ki pa je izpodlel sicer v zadnji minuti —, bil pa je vestno in načrtno pripravljen.

UNO je izšla iz tega spora tudi kot moralna zmagovalka, če gledamo na korejski spopad kot gleda velika večina svobodoljubnega človeštva. Vsak pa ve, da je bila le politična, gospodarska in vojaška moč Združenih držav Amerike tista, ki je odločila korejsko vojno in utrdila ugled UNO tudi pri državah, ki so se že pripravljale na morebitnost drugačnega izida.

Konča pravzaprav še ni in videti je, da so vojaški dogodki prehiteli politične. Kako ustvariti enotno demokratično in neodvisno Korejo, ne da bi tak poskus povzročil poseg azijskih velesil, Sovjetske zveze in komunistične Kitajske? Na korejsko-kitajskih mejah stoji do zob oborožene Mao-tse-tungove divizije. Nikdo si ne upa načeti vprašanja zasedbe Severne Koreje po UNO četah, vsak pa čuti, da bi to bilo edino pametno, če naj se enkrat za vselej odstrani nevarnost ponovnega napada. Toda vsak se zaveda, da mora biti najzvažnejši le cilj in ta je preprečiti nov svetovni spopad, ki bi nedvomno uničil cele generacije. Radi tega stoji zmagovite UNO čete še na 38. vzporedniku.

Korejski primer je nedvomno velikanjskega pomena za bodoči politični razvoj. Tisti, ki so ga sprožili, tista velesila sedaj molči. Njeno obnašanje, če ga sodimo po nje zastopnikih na zasedanju UNO na Long Island v Ameriki, je miroljubnejše in spravljivejše kot takrat, ko so Severnokorejci stali nekaj deset kilometrov pred Fusanom. To daje upanje, da bo mogoče odvrniti nevarnost spopada vsaj za nekaj let in v tem času ukreniti vse potrebno, da bo mir zagotovljen tudi za bodoča desetletja.

Povrnimo se še na korejska bojišča. Ena sama moderna vojaška operacija je nasprotnika uničila.

To so bila izkrcanja najmodernejše opremljenih ameriških oddelkov, ki so se izvršila v najpopolnejšem sodelovanju mornarice, letalstva in suhozemskih čet. Sivolasi general MacArthur, „beli cesar“, kakor ga imenujejo Japonci, je izvedel vse to in je danes spet najuglednejši mož Amerike. Predsednik Truman mu je poslal čestitke, ki to potrjujejo.

UNO čete, ki jim ta general povelju-

je, so naletele v porušeni južnokorejskih mestih na strahotna razdejavanja in glad. Prebivalstvo se potika okrog svojih razdejanih domov ter moleduje vojake za živila. Slika je ista, kakršna je bila v Evropi po zadnji vojni. Vendar tam glad ne bo trajal tako dolgo, ker so na potu živilske pošiljke iz sosednje Japonske.

Druga značilnost neuspele komunistične revolucije so množični grobovi pobitih in postreljenih Korejcev, ki so bili protikomunističnega nastrojenja. O nečloveškem postopanju kratkotrajnih oblastnikov govore tudi trupla žensk in otrok, ki so jih našli v množičnih grobovih. Ameriška poročila pravijo nadalje, da je v teku vojne na Koreji bilo pobitih ali ujetih nad 80.000 vojakov severnokorejske armade. Poizkus komunistične revolucije je korejskemu narodu prinesel malodane največjo katastrofo v njegovi zgodovini.

Kakšno stališče imajo ostale velesile do korejskega vprašanja?

Glavosi iz Kremlja govore še vedno o ameriških napadalcih in zahtevajo umik UNO čet s Koreje. Odziva med državami, članicami UNO, ne najdejo. Nadalje se načelno strinjajo, da je treba Korejo postaviti svobodno in neodvisno. Praktično se njih nazori seveda z onimi na Zpadu prav nič ne skladajo. Občutek, da je vsled poraza Sev. Koreje Sovjetska zveza še bolj osamljena kot je bila, je vedno močnejši. Verjetno si bodo Sovjeti sedaj morali privoščiti nekaj oddiha in šele čas bo pokazal, kaj bodo v prihodnje podvzeli. Organizacije združenih narodov ne nameravajo zapustiti. Njihov zastopnik Malik je v New Yorku dal prenoviti palačo, v kateri stanuje sovjetska delegacija. Ameriški časni-

karji vidijo v tem dokaz, da bodo Sovjeti svojo borbo nadaljevali v okviru UNO.

Mao-tse-tung je na dolgo in široko razlagal svoj gospodarski in politični program. V gospodarskem programu ni sledu o kolhozaciji po sovjetskem vzorcu. Amerikanci in tudi Angleži spet pišejo, da hoče Mao-tse-tung ostati v vsakem pogledu neodvisen, primerjajo ga s Titom.

V političnem pregledu se izraža ista nota, ki potrjuje mnenje tistih, ki so od vsega početka trdili, da Mao-tse-tung ne bo posegel v korejski spopad, to se

pravi, da se ne namerava spreti z Ameriko. V svojem govoru je pač omenil Formozo in Tibet (o tem smo že pisali), ni pa omenil Koreje, Indonezije itd. Če je govoril o Formozi, je pri tem ostal stvaren, kajti Formoza bo verjetno tisto darilo, za katerega se bo zahvalil s tem, da bo ostal vsaj nevtralen. V tem slučaju utegne dobiti tudi še kaj dolarjev, ki bi za njegovo državo bili zelo potrebni. Govoril je tudi o Tibetu. Dokaj samozavestno, ker pač ve, da mu tukaj praktično nikdo ne more oporekati.

Pri vsem tem ga je pa še doletela prijetna vest, da je Varnostni svet sklenil priporočiti sprejem njegove države v UNO. Jeziček na tehtnici pri tem je bila Jugoslavija.

Komunistični poskusi v Avstriji

Dne 30. septembra je bilo v Floridsdorfu v neki tovarni zborovanje takozvanih avstrijskih delavskih svetov, ki so jih sklicali tja komunisti. Na tem sestanku je bilo sklenjeno, naj bi kot znak nezadovoljstva in odpora proti novemu dogovoru o plačah in cenah proglasilo avstrijsko delavstvo na dan 4. oktobra splošno stavko v vsej Avstriji.

Na ta komunistični poziv je odgovorila s posebnim proglasom na delavstvo Avstrijska delavska zveza, ki zastopa vse avstrijsko delavstvo z izjemo nekaj komunistov. Avstrijska delavska zveza ugotavlja, da sklepi komunistične konference ne morejo imeti nikake veljave, ker tam ni bilo pravih zastopnikov delavstva. Nato zavrača avstrijska delavska zveza komunistične zahteve, ker je edini namen komunističnega pokreta proti novi ureditvi plač in cen le končna vzpostavitev ljud-

ske demokracije v Avstriji.

Ako bi avstrijska vlada sprejela komunistične zahteve — pravi v svojem proglasu Avstrijska delavska zveza — bi to vodilo v inflacijo, v popolni gospodarski nered, v veliko brezposelnost in v obup delavstva. To pa je tudi edini namen vse komunistične propagande, ker bi pri takih razmerah v Avstriji bilo najlažje pridobiti delovno ljudstvo za vzpostavitev komunističnega režima in ljudske demokracije v Avstriji.

Poleg Avstrijske delavske zveze so izdale pozive na trgovce in obrtnike tudi vse avstrijske trgovske zbornice, v katerih pozivih opozarjajo na komunistično propagando.

Tudi koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig je v posebnem proglasu pozval koroško prebivalstvo, naj ne naseda komunistični propagandi in naj poslušata svoje prave predstavnike.

Velesijem v Zagrebu

Na velesijem, ki je bil odprt v Zagrebu dne 23. septembra, razstavlja tudi preko 100 avstrijskih tvrdk. Avstrijski razstavljalci so razstavili predvsem stroje za obdelovanje kovin in lesa, električne aparate, optične naprave in tekstilne izdelke. Avstrijo zastopa na zagrebškem velesijem posebno zastopstvo avstrijske zvezne vlade.

Jugoslavija razstavlja na zagrebškem velesijem predvsem les in lesne izdelke, za kar so se zanimali posebno obiskovalci iz Velike Britanije, Švice, Francije in Italije.

Novе cene

O zvišanih cenah za žito, moko, kruh in sladkor smo pisali že v zadnji številki. Za ostale cene je bilo rečeno, da se ne smejo zvišati. Zanimivo pa je, da je prvi, ki je zvišal ceno za 35%, lastnik državnih in deželnih elektrarn, torej država in dežela. S 1. oktobrom je namreč za približno 35% zvišana cena električnega toka.

Vlada nadalje v posebnem razglasu izrecno poudarja, da ni dovoljeno brez odobritve pristojne oblasti zvišati cen blagu, ki v novi uredbi o cenah in plačah, ni posebej omenjeno.

iredente kratilo slovenskih pravic.

Zelimo, da po vseh teh jasno izpovedanih mislih najdemo pri našem sosedu odmeva, da zaorjemo ob tridesetletnici v novo dobo enakopravnega sožitja obeh ljudstev v deželi.

Če se bo Slovenec počutil v naši državi dobro, bo z veseljem pomagal sograditi in ustvarjati. Neizbežno pa bi dosedanje postopanje rodilo v njemu le odklanjalni duh do države, ki mu je mačeha. Saj časi, ki še stojijo pred nami, bodo zahtevali, da napnejo vsi vse sile v mirnem delu. Duh sovraštva pa bi ob morebitnem danem položaju na obeh straneh le uničeval in povzročil gorje in trpljenje. Zato verujemo, da se bodo našli razumni ljudje pri nas in na nasprotni strani, ki bodo na podlagi enakopravnosti uravnali življenje pri nas tako, kot je slavnostno obljubil deželni zbor dne 28. septembra 1920.

KDOR ZANIČUJE SE SAM,
PODLAGA JE TUJČEVI PETI!

Tridesetletnica - nov začetek?

(Nadaljevanje s 1. strani.)

svoje meje, in se bo končno — ko bo uvidel, da dajejo avstrijske oblasti samo obljube, od katerih narod ne more živeti — obrnil tja, kjer bo še pričakoval odpomoči, to je na Varnostni svet in na Glavno skupščino organizacije združenih narodov.

Zavedati se je vendar treba, da milijoni žrtev šovinističnih zablod nemškega naroda samega vpijejo za boljšo in pravičnejšo ureditvijo, ne samo v politični in gospodarski, marveč tudi v narodnostni politiki. Korist dežele same je, ne le naša, da se z resnično enakopravnostjo zasedra mir v deželi in da bo ljudstvo lahko živelo drugim, lepšim vrednotam kot je narodno hujskanje in zapostavljanje sosedu.

Vemo, da je plebiscitno darilo našim krajem potrebno, kajti — kot smo že povedali — bili so pretekle čase le mačehovsko obdarjeni. Poudarimo pa pri tem naj se ne pozabi na kulturne in gospodarske potrebe Slovencev, ki jim vse dosedanje oblasti niso nudile nobene podpore. Kar je pri tem pa najzvažnejše, je to, da denar sam ne zgradi srečnega sožitja; zato je potrebno drugačno plebiscitno darilo:

Postavitve enakopravnosti.

Ta zahteva, da se reši vprašanje slovenske gimnazije, vprašanje kmetijske šole, vprašanje gospodinjstev šol ter raznih gospodarskih tečajev, ki so do sedaj bili le izključno nemški. Tozadevne predloge, od strokovnjakov točno predelane, smo pravočasno vložili.

Da se odredba o dvojezičnem pouku v šolah točno izvaja, je osnovna zahteva naša, če se naj zavemo enakopravnosti. Ravno vzgoja dece v ljudski šoli je za življenje naroda največjega pomena. Vemo, da so težave, ker še primanjkuje učiteljev, da bi jih pa niti toliko ne bilo, da bi zasedli mesta šolskih vodij z močmi, ki so zmogljive tudi slovensčine, tega ne verjamemo. Naloga šolskega nadzornika, ki bo obvladal tudi slovenski jezik — na žalost dolgo, dolgo nanj že čakamo —, bo, da posveti temu vprašanju svojo pozornost in da predvsem posveti pozornost učiteljskemu naraščanju, ki bo odgovaljal zahtevam, ki se sta-

vijo nanj po šolski odredbi in to v smislu in besedi.

Enakopravnost obstoja tudi v tem, da so po uradih in občinah v naših krajih ljudje, ki razumejo naš jezik. Enakopravnost zahteva, da država, ki štiti in podpira nemško kulturno delo, to z enako pozornostjo stori tudi za nas.

Na žalost se še v koroški zgodovini ni pripetilo, da bi železnica na primer, kot se to zgodi v prid nemškim prireditvam, dovolila znižano vožnjo na kako slovensko kulturno proslavo. Da bi pa mi dobivali v te svrhe celo subvencije, tako daleč še misliti nismo smeli.

Enakopravnost obstoja pred vsem tudi v tem, da se nudi našim krajem in občinam gospodarska pomoč v isti meri kot nemškim, ja, da se vsaj enkrat že popravi to, kar so naše občine prej leta v tem pogledu zaostale. Preko Drave, ki teče skozi naše kraje, ki enako plačujejo davke kot nemški, na primer nikjer, razen na Lipici, ni poštenega mostu. Mati koroških voda, res mačehovsko si obdarovana!

Tudi pri nas bi rabili za podvig tujškega prometa lepših in boljših cest. Pomoč kmetom za modernizacijo gospodarstva mora v večji meri priti v prid tudi našim vasem. Dolgo vrsto drugih potreb bi še lahko naštel. Z dobro voljo je mogoče najti pota.

Na žalost v marsičem pogrešamo pravilno razumevanje našega človeka tudi pri cerkvenih oblasteh. Zelimo le, da bi se tudi ti krogi z našimi vprašanji bavili malo globlje. Naravnost čudimo se včasih, da tudi v teh krogih najdemo ljudi, ki so tako površno poučeni o našem vprašanju in poznajo ter nasedajo le krilatim, ki so jih rodila razna nekrščanska liberalno-velenemška gibanja. Tu bi moralo veljati še posebej načelo, da bi „mati cerkev“ s posebno ljubeznijo vzela zaničevanega sina v svoje varstvo. Tudi slavnostna maša na dan 10. X. nam obuja misli, da se bo pela le v zahvalo zmage enega nad drugim in da blagoslavlja vse to, kar se po 10. oktobru leta 1920 zlaganih obljub ni držalo in kar se je v znamenju tega 10. oktobra pod pretvezo

Praznik slovenske pesmi v Pliberku

Z mešanimi čustvi smo v nedeljo 1. oktobra zjutraj gledali v nebo. Kaj bo močnejše: slabo vreme ali pa naša pesem, slovenska (narodna) pesem, ki nas je na ta dan vabila na svoj veliki praznik v spodnji del Podjunske doline, v Pliberk. In zgodilo se je, kar se je še vedno, da je zmagala naša pesem. Tista naša pesem, ki se je ohranila skozi stoletja hudih bojev in preganjaj, tista pesem, ki je niso mogli uničiti najhujši sovražniki, tista pesem, ki je bila z narodom v vseh njegovih preizkušnjah doma in na tujem, v svobodi in v izgnanstvu, da, celo v ječah.

Brat moj, ako si bil z nami v nedeljo popoldne v Pliberku, ti je moralo srce zaigrati od veselja, ko si videl, da se je kljub slabemu vremenu in kljub drugim prireditvam v bližini zbralo toliko ljudi, toliko prijateljev in ljubiteljev naše domače pesmi. Še bolj si pa moral biti vesel, ko so ti doneli milozveneči glasovi naše pesmi na uho in budili v tebi spomine na davne minule dni iz mladosti, ali pa te sprevaljali po naši lepi zemlji, da si skupaj pil njene prelesti in s pesmijo vriskal in pel slavo temu prekrasnemu koščku božjega sveta. S to pesmijo si se moral smejati njeni šaljivosti in vihravi muhavosti, ko ti je slikala in opevala vinske bratce, navihanega pobiča ali šegavega mlinarja. Z našo pesmijo si budil spomine na prve nežne občutke ljubezni, ko ti je pela o slovenskem dekletu, nežnem ko rožica, o fantu, polnem življenja in moči, ko sanja o svoji izvoljenki.

O, ti naša pesem, (naša narodna pesem). Ti si naša majka, ko nas ziblješ v sladke sanje otroških let, kot nas je nekoč z njimi uspavala naša mati. Ti si ljubica naša, ki nam buriš življenje, zlatiš nebo in noč razsvetljuješ, ko nas vodiš pod okno k izvoljenki, ter spremljaš skozi vihrava leta mladosti! Ti naša pesem z ljubeznivo roko brišeš znoj s čela in nam oslajaš bridka razočaranja življenja. Ti, naša pesem, imaš pa tudi razumevajočo besedo tolažbe in sočutja, ko nas ali naše prijatelje pokrije hladna zemlja. Zato si ti, naša pesem, spremljevalka naša skozi vse naše življenje. In kot taka si se nam razodela tudi v nedeljo na tvoj prvi — toda ne zadnji slavnostni dan, v Pliberku.

Prireditev je otvoril kvartet „Slavček“ s pesmijo „Slavček mili“, katere besedilo nas spominja da je res številka mala bratov se zneverila, a s ponosom trdi dalje, da „večina je ostala Slavi zvesta iz srca“.

Po tej pesmi je predsednik kulturnega odseka Narodnega sveta koroških Slovencev, dr. Valentin Inzko, pozdravil vse navzoče prijatelje slovenske pesmi in posebej pozdravil navzočnost predsednika Narodnega sveta, dr. Joskota Tischlerja, ki ga je publika na-

gradila z navdušenim aplavzom. Dr. Valentin Inzko je podčrtal važnost te prireditve, ki naj pokaže lepoto slovenske pesmi, nas navduši zanjo, da jo vzljubimo še bolj in da z njo vred vzljubimo zemljo, na kateri živimo in govorimo njen blagodoneč jezik. Ta prireditev naj bo mejnik v kulturnem delu našega ljudstva. Iz nje naj neseemo navdušenje in polet za delo za svoje ljudstvo, za svoj jezik, za svojo narodno umetnost.

Po teh pozdravnih besedah je šmihelski mešani zbor dovršeno zapel štiri različne narodne pesmi: Rožic ne bom trgala v Žirovnikovi priredbi, Moja kosa je križavna, v Maroltovi, Znamenje v Venturinijevi in Soči v Devovi priredbi. Sadržak ima močan, izglajen in vpet zbor, ki ima pevske talente, kateri bi bili v čast tudi velikomestnemu zboru. Vse pesmi je zbor odpel zvočno uglašeno in ubrano kot celota, ki se popolnoma ujema v čustvu in izrazu. Na poslušalcih si lahko videl, kako so jim pesmi segale do srca. Zato so pevce tudi po vsaki pesmi posebej bogato nagradili z odobravanjem.

Kot nekaj otroško svežega je učinkoval mladinski zbor iz Škocijana pod vodstvom dr. Cigana. Petero pesmic, ki so jih ti sveži mladi glasovi zapeli, je želo nedeljeno odobravanje. To so bile res otroške narodne pesmi, vendar predvajane s tako dovršenostjo in dinamiko, kot bi je človek od otrok komaj pričakoval. Dirigent je pokazal, kaj se da z znanjem in dobro voljo pri mladini doseči.

Zdaj je nastopil dipl. trgovec Janko Urank in je v lepo izklesanem govoru podčrtal pomen in vlogo naše pesmi v našem narodnem in zasebnem življenju. Predstavil nam je našo pesem kot izraz naše kulture, naše narodne moči in našega upanja v veselih in žalostnih dneh naše polpretekle zgodovine. Zato ji ostanimo zvesti in jo ponesimo med svet med naše brate in prijatelje, da nas bo v nemala in navduševala kot doslej.

Po tem govoru se je zbranim poslušalcem predstavil kvartet „Slavček“ iz Sveč, pod vodstvom dirigenta dr. Valentina Inzka. Kvartet je zapel štiri pesmi: Vinski hram, Venček koroških narodnih v Gostiševski priredbi, potem narodno: Dukliedr sm puebič lödk biv, in v Bučarjevi priredbi: Tam kjer pisana so polja, „Slavček“ ima za seboj že kar lepo vrsto zelo uspešnih nastopov, kjer je povsod žel veliko odobravanje. In res so ti pevci v glasovih tako lepo izravnani in ubrani, da njih pesem zveni in poje kot bi bila vilita. Posebno dobro se jim prilaga in od srca zveni prav domača koroška pesem, s katero so kar zrasli. To so pokazali posebno ob zaključku, ko so zapeli poleg „Planinske

rože,“ dve res pristno koroški: „Oj te mlinar“ in pa „Ti puebič ja kna lumpej“ v Krnjakovi priredbi. Solospev v zadnji pesmi je pel gospod Zerker iz Sveč, ki je s svojim polnim glasom in dovršeno tehniko poslušalce tako navdušil, da so zahtevali ponovitev. Za te pesmi jim je bila publika še posebno hvaležna.

Prvemu delu pevskega nastopa je sledil kratek odmor. Nato pa je nastopil menda najmlajši zbor na Koroškem, to je mešani zbor s Suhe pod vodstvom č. g. Tomaža Holmarja. Če ne bi vedel, da je ta zbor še mlad in ne deluje dolgo, bi gotovo zašel v zmoto pri presoji, ker bi najbrž poudarjal, kako je ta zbor po dolgoletni pevski izvežbanosti vpet in ubran, kako mojstrsko obvlada tehniko petja in kako je na najmanjši gib pokoren dirigentu. Kajti mojster Tomaž Holmar je pokazal s svojim zborom tako dovršenost in preciznost v podajanju, da smo kar strmeli. Dirigent in pevci so bili eno srce in ena duša. On jim je vlil s svojim gibom misel in čustvo in v odmev je zazvenela pesem, ki te je grabila za srce. To je bilo posebno razvidno pri samospievih sopranistke Elči Lutnikove, ki je s svojim liričnim glasom in globoko občutenostjo dala pesmim res pravi izraz. Čustvu podrejena dinamika, precizni ritmi in lahkota podajanja sta naredila iz preproste narodne pesmi umetnino, ki se ji ne bi bilo treba sramovati opernih dvoran!

Zbor je podal naslednje pesmi: Naše gorice v Doktoričevi priredbi, Vsi so prihajali, Dekle na vrtu zelenem, Sonce čez hribe gre (s sopranovim samospievom) vse v Bajukovi priredbi. Dalje: Stoji hartele zagrajen, narodna v Devovi priredbi in Koder zlato sonce hodi,

Navado piti kavo so prinesli k nam Turki — takratni osvajevalci sveta.

Podobno kakor smo od njih dobili tudi copate, večerno haljo in otomano. V začetku ta grenka, črna pijača ni prijala. Ko pa so spoznali njene učinke, ni bilo mogoče zaustaviti njene zmagovitega pohoda po vsej Evropi.

Kava poživilja in povečava delavnost.

Da je kava posebno okusna, je potreben dober dodatek. Ta še poveča njene dobre lastnosti in daje rjavozlato barvo.

Kakor je nujno potrebna pika na „i“, tako je za kavo potreben dodatek, naš:

kompozicija za mešan zbor od Lahar narja.

Ce še omenimo, da je za praznično razpoloženje bila zelo primerna kot deklamacija Zupančičeva: Vseh živih dan, ki jo je izvrstno podal učiteljskičnik Kušej in še pesem „Naša Drava“, ki sta jo prav tako lepo predvajali dve učiteljskičnici, bi o poteku prireditve kot take povedali skoro vse. Posameznim pevskim zborom se je zahvalil za njihovo lepo in dovršeno petje predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Tischler ter je vsem sodelujočim pevcem za spomin poklonil album slovenske Koroške s toplo željo, naj ljubijo, gojijo slovensko pesem in besedo (Nadaljevanje na 5. strani)

Proslava gradiščanskih Hrvatov

Prejšnjo soboto in nedeljo so gradiščanski Hrvati proslavili v Frakanavi stoletnico rojstva svojega velikega narodnega učitelja Mate Miloradiča-Meršiča. V soboto se je zbralo malo manj kakor 200 hrvatskih kulturnih delavcev, ki so razpravljali predvsem o sedanjem položaju gradiščanskih Hrvatov. Pri tem je bilo zlasti zanimivo predavanje ministerialnega tajnika na Dunaju, dr. Antona Andorferja o razvoju in življenju Retoromanov, malega naroda v Švici.

Značilno je, da se je moglo zbrati toliko število hrvatskih kulturnih delavcev, ko tudi o gradiščanskih Hrvatih nekateri krogi v Avstriji trdijo, da

jih ni več in da nimajo pravic do svojega narodnostnega življenja. To pa je nadalje tudi dokaz, da vse gradiščanske Hrvate predstavlja Hrvatsko kulturno društvo, ki pa je zaradi podobnih razmer, kakor so bile pri nas na Koroškem, dolgo časa po letu 1945 ostalo nedelavno. Sedaj je ta čas nedelavnosti prenehal in kot prvo nalogo si je naredilo Kulturno društvo zastopanje hrvaških koristi pri ljudskem štetju v prihodnjem letu.

Hrvatsko kulturno društvo hoče postaviti v vsaki gradiščanski vasi, kjer žive Hrvati, svoje poverjenike in hoče tako poživiti svojo organizacijo, ki je nekoč tako lepo delovala.

Z. I. M:

Zvesta srca

29.

Sredi popoldneva je prišel gospodar. Že oddaleč je mahal z nečim belim. Roku se je raztegnilo lice: „Pošta bo. Pravkar sem mislil na dom, pogledj, in že bom res dobil sporočilo.“

Pa se je zmotil. Pisal je le Andrejčič, soujetnik. Ker je od doma dobil pošto in tudi zvedel nekaj novic iz Vrbic, je to sporočil tudi Roku. Precej jih je padlo, nekateri so že takoj ob koncu vojske prišli domov, nekaj jih je še v ujetništvu. Rutarjev Joži se je vrnil celo s konjem. V Št. Janžu so že začeli s prosvetnim delom, v Vrbicah in Št. Jakobu tudi. — Tako je poročal tovariš. Rok je bil novic vesel. Torej doma so vsi razen njega in ga seveda težko pričakujejo.

Gospodar je že z obraza bral Rokovo domotožje. „Domov greva danes, bolj prijetno ti bo med ljudmi kot med samimi živalmi!“

Pobrala sta borno pastirjevo imetje, zbrala pse in čredo ter se napatila na

cesto. Rok ni nič govoril, preveč je bil v mislih ves doma.

*

Ženske so predle in pletle. Rok je pripovedoval pripovedke in basni iz Roža. Tako mu je že tekal jezik, da se ni nič spotikal. Poslušali in zijali so celo moški, ki so sedeli ob kaminu in kadili pipe. Sukali so dolge brke, tlačili tobak v pipe in zmajevali z glavami ob čudesih, ki so jih čuli iz Rokovih ust.

Najbolj zvesto pa je poslušala najmlajša domača hčerka Katja. Sedela je poleg matere, ki jo je k preji šele navajala. Pa je bila dekleta večer čudna, prav nič si ni zapomnila. Seveda, ko so ji oči venomer uhajale na čednega pripovedovalca.

Ko je prišel k hiši je bila še otrok; celo neprijazno je gledala tujega fanta. Zdaj pa je naenkrat vzbujal njeno zanimanje. Mati je z bistrim očesom hitro zapazila, kam gleda hči. Dregnila jo je v komolec, naj vendar pazi, rekla pa ji ni nič. Jo bo že na samem opomnila, da se za hčer bogatega mužika ne spodobi, da bi gledala za ujetnikom.

Ko je gospodar napovedal konec preje, se moškimi kar ni hotelo od hiše. Vso noč bi poslušali ujetnikove pripovedi.

Nekam vse bolj živahno je postalo

pri kmetu Alekseju Zahorskemu. Dekleta so postala kot živo srebro, zlasti Katja. Rok pa se je tudi obračal pri delu kot bi bil vedno pri kmečkem poslu.

Gospodar Aleksej se je že v naprej bal, da bi Rok ne odšel. Slišal je bil šušljati, da je prvi transport ujetnikov že zapustil Rusijo. Zato je Roka zelo rad pohvalil, mu dajal napitnine in je tudi ženi naročil, naj gleda, da bo dobro jedel. Rok se je zelo razživel. Kakor mu je prej ugajala samota, tako mu je bila sedaj ljuba družčina. Vse, kar je v dolgih nočeh premišljeval, je sedaj lahko nekemu povedal. To s tem večjim užitek, ker je vedel, da je vse to ljudem še novo in nepoznano. Govoril je o velikih mestih, o zemljinah, ki leže preko morja, o čudnih živalih, o prazgodovini človeštva, o slovenski zemljici, ki je v primeri z Rusijo zelo majhna, a lepa čez vse.

Lepega dne je dejal Aleksej Zahorski: „Pri nas ostani, ali drugače rečeno, sin nam postani!“

Rok se je zdrnil. Ni vedel odgovora na nenadno vprašanje. Obmolčal je in načel čez čas drug pogovor.

Ko je zvečer v svoji kamrici sedel in pogledal mater na sliki, je že imel pravi odgovor: „Ne morem ostati tu. Domov moram, zvest naročilu matere, ki

so prosili: Boga in doma ne pozabi!“ Upihnil je svečko in potem vso noč hodil po domačih gmajnah z Mojcami, Foltiji in drugimi znanci. Poslej je bil Rok še živahen. Ogibal pa se je Katje in njenih žarečih oči, ker je vedel, da ne bo ostal pri Zahorskih.

Kolikor bolj se je bližal božič, toliko bolj se je večalo domotožje. Tudi Rusi so se lepo pripravljali na praznik Kristovega rojstva, a vendar tako ni bilo kot doma. Roku ni dalo prej miru, da je narisal hlevček s sveto Družino in nekaj pastirci. To je pobarval in postavil na polico postelji. „Uboge moje jaslice,“ je večkrat zdihnil, „le kdo jih letos doma postavlja?“

Za božič je Rok dobil obisk. Andrejčič je pregazil visoki sneg in se naenkrat pojavil v hiši. Od daleč je bil cel Rus, s kučmo čez ušesi, kožuhom in visokimi krznenimi škornji. Dolgo so domači ugibali, kdo da prihaja. Rok ga je spoznal šele, ko je stopil v hišo.

„Bog te sprimi!“ mu je veselo prese-nečen vzkliknil Rok.

„Srečo,“ mu je po domače ponujal roko Andrejčič.

„Kaj novic?“ je bil radoveden Rok. „Seveda, zastoj nisem prišel,“ je samozavestno odgovoril rojak.

(Dalje prihodnjic)

Franc Kalister:

MATE

(Resnična zgodba)

Tišino motijo le monotoni koraki straž, ki se slišijo z dvorišča velike jetnišnice.

V samici, na golih betonskih tleh, sedi Mate. Telo mu je zbito, velika rana na glavi pa ga žge kot ogenj. Kar moti se mu od bolečin, ki so jih povzročili prestani udarci. Vroča usta in izsušeno grlo prosijo vode. Samo za požirek da bi je bilo.

„Vode! Vode!“ se zgibljejo komaj vidno razpokane ustnice.

Mate se je s težavo dvignil in stopil pred okno. Prisluhnil je bližajočim se korakom straže, potem pa zakričal, kar so mu dopuščala pljuča:

„Vode! Vode!“

Zaman je čakal. Koraki so zamrli in na hodniku je zavladala grobna tišina. Nihče se ga ni maral usmiliti. Ni tožil; samo zobe je stisnil, sedel na betonska tla, iz grla pa se mu je izvila zaničujoča kletev:

„Prokleti!“

Še nekaj kratkih ur in vse bo končano. Odšel bo tja, kamor jih je odšlo že tisoče pred njim.

Ko je danes stal pred sodiščem, niti trenil ni z očesom, ko so mu prebrali smrtno obsodbo. Razpravi, ki je trajala komaj četrt ure, je sledil brez zanimanja, dobro vedoč, da je bila le komedija. Še predno je stopil v dvorano, je čutil, da so mu ure štete. Ponosno in z dvignjeno glavo se je vračal med stražniki, ki so ga vodili v celico smrti. Za njim so se zaprla težka, z železom okovana vrata in ostal je sam.

V zvoniku sv. Duje bije ura: Ena, dve, tri! ...

Ko je pridrvel sovražnik v deželo, je bilo Matu šestnajst let. Ni se mnogo zmenil za njihov prihod, oče pa je dejal:

„Hudo bo.“

Šele ko je Mate videl, kako oholo hodijo po mestu, kako oblastno se obnašajo, se mu je naselila v srce mrznja, da je razumel očetove besede. Odslej je vedel in čutil le to, da so njegovi neprijatelji, njegovi sovražniki.

„Mate!“ ga je posvaril oče, „ne hodi v mesto in izogiblji se jih, kjer le moreš!“

Nekega dne pa so prihrumeli tudi v predmestje. Poskakali so z velikih tovornih avtomobilov, zaprli vso četrt, obkolili vsako hišo in začeli s preiskavo. Tudi pri Matovih so postavili vso hišo na glavo. Ko niso ničesar našli, so jeli prekopavati vrt.

Oče si je oddahnil, misleč, da je nevarnost minila. Medtem pa se je že približal orožnik, držeč v rokah staro, od rje izgrizeno lovsko puško, ki so jo našli zakopano v prsti. Bog vé, kdaj in kako je zašla na njihov vrt.

„Je ta puška vaša?“ jo je pomolil orožnik očetu pod nos.

Oče je odkimal z glavo in odvrnil:

„Ni moja. Nikoli v življenju nisem imel puške.“

Gospodek pa se je objestno razkoračil, udaril očeta s pestjo v obraz in se zadril: „Molči, pes!“

Oče je prebledel, stisnil pest, a se premagal.

Mati in Mate sta se prestrašila. Zbudil se jima je občutek, da se bo zgodilo nekaj strašnega. Mati je dvignila proseče roke in zaihtela:

„Pustite, za božjo voljo! Moj mož je nedolžen.“

Gospodek se niti ozrl ni, ne na mater ne na Mata, temveč se obrnil k orožnikom in pokazal poniževalno na očeta:

„Primite ga! Gremo!“

Skočili so k očetu, ga uklenili v težke verige in odvedli s seboj kot razbojnika.

Mati je krčevito zajokala, Mate pa je zavpil z obupan glasom: „Oče! Oče!“

Orožniki so odvedli očeta k prvemu avtomobilu, ga zvezanega vrgli med ostale žrtve in odbrzeli proti mestu.

Nikoli več ni videl Mate svojega očeta.

Čez nekaj dni je pritekla vsa zasopla

soseda, objela Mata in zaihtela: „Uboji moj Mate, ubili so ti očeta! Razbojniki! Videla sem njegovo ime na seznamu obsojencev.“

Matu je zamrlo srce. Nepopisna bolečina mu je napolnila dušo. S široko odprtimi, prestrašenimi očmi je strmel v sosedo, ne da bi razumel njeno nadaljnje pripovedovanje. Potem pa je nenadoma planil: „Niti besede o tem moji materi! To bi bila njena smrt!“

Odkar so odvedli očeta, mati ni več vstala s postelje.

Brez besede je odhitel Mate v mesto.

V mestnem parku je stala gruča ljudi in strmela v sveže nalepljene lepake. Mate se je strahoma približal in se zastremel v bel papir, na katerem so plesala imena:

... Božidar Mijo

Kaludžič Anka

Avetič Ante ...

Nenadoma mu je zarežalo nasproti očetovo ime:

Mikulič Mate.

Mate je začutil tako slabost, da bi se najraje sesedel. Še enkrat je ponovil očetovo ime, ne da bi se zmenil za ostala, ki so grozila z belega papirja. Z nepopisnim obupom in bolečino je spregovoril:

„Oče, moj dobri oče!“

Mate se je zresnil za deset let. Povsem spremenjen in vase zaprt je bil le svoja senca. Oči so mu čudno sijale in izogibal se je ljudi. Med tavanjem ali

„Nisem še streljal.“

„Nobena umetnost! Pojdi z nami! Toda zapomni si, naj se zgodi karkoli, molči kot grob!“

Ko se je stemnilo, so previdno zapustili hišo, da jih sovražnik ne bi opazil, kajti po mestu so stalno krožile izvidnice.

Ko so hodili pol ure, so obstali pred samotno napol podrto hišo.

V kleti pod hišo se je učil Mate streljati s pištolo. Sprva se mu je tresla roka, po par streljih in točnih navodilih neznanca pa se je Mate pomiril in spretno pošiljal kroglo za kroglo v človeka, ki je iz lepenke izrezan, slonel ob zidu.

„Maščevanje!“, je bila edina misel, ki ga je spremljala ob vsakem strelu.

Tretjega dne, ko je Mate dokazal, da je več orožja, ga je neznanec prekinil:

„Mate, dobro ti gre izpod roke, končajmo!“

Še enkrat mu je natanko opisal kraj, kjer bo našel morilca svojega nedolžnega očeta.

„Po tej in tej ulici se vrača vsak dan iz kavarne. Prepoznal ga boš po uniformi in visoki postavi. Ne moreš ga zgrešiti, ker samo on zahaja v uniformi v kavarno. Ko se ti približa na deset korakov, potegni samokres in streljaj! V zmedji, ki nastane, pobegni! Javi se takoj pri Anteju! Nadalje ne skrbi!“ S temi besedami se je poslovil neznanec od Mata.

Tisto noč je Mate slabo spal. Preme-

tom se sprehaja ob morju, sedem let mu je. V čudovitih barvah se blesti ogromna površina vode, nad katero se vzpenjata po ostrih čerih.

„Pazi, Mate, da ne padeš v morje,“ ga svari oče.

Mate ga ne uboga in skače razposajeno s skale na skalo. Nekaj metrov pod njim pa se blešči v mavričnih barvah peneče morje. Nepreviden korak in spodrsne mu ob ostri čeri, da omahne in pade.

„Oče! Oče!“ zavpije Mate od groze.

Močan udarec mu zapre sapo in pokrije ga morje. Voda mu zaliva grlo, duši ga, čudovite barve nepopisnih lepote se vrste pred njegovimi očmi. Objame ga prijetna omotica. Pred njim vstaja ogromna žareča svetloba ...

Ko odpre oči, sedi v očetovem naročju. Ves je premočen. Oče pa ga pritiska na svoja prsa:

„Ti si, moj ubogi Mate! Ali si se zelo prestrašil?“

Krčevito se oklene Mate očetovega vratu. Debele solze mu polze po licih, med jokom pa neprestano ponavlja:

„Oče! ... Oče! ... Oče! ...“

Mate se počasi dvigne. Nasloni se na steno in gleda v majhno okno, ki se svetlika visoko nad njegovo glavo. Temna modrina neba se pretaplja v svetlo. Tipaje se krade svetloba skozi okno. Dani se.

Jetnišnica se prebuja v nerazločnem šumu. Matu se zdi kot da bi bil v velikem čebelnjaku. Po hodniku odmevajo koraki. Odpiranje in zapiranje vrat. Oddaljeni klici.

Mate strmi skozi okno v svetlikajočo se modrino neba. Prvi žarki vzhajajočega sonca poljubljaajo železno omrežje in ližejo prazne stene. S široko odprtimi očmi občuduje Mate božjo svetlobo. Nenadoma se zdrzne. Ali ni slišal oddaljeno brnenje motorja?

„To je namenjeno meni,“ ga spreleti po vsem telesu. Nasloni se na steno in napeto posluša.

Brnenje postaja vedno glasnejše, potem pa zamre kot da bi odrezal. Nemirno tišino premotijo koraki, ki se bližajo po hodniku, dokler se ne ustavijo pred njegovimi vrati. Sestero orožnikov napolni celico. Nekdo pristopi k njemu in mu zveže na hrbtu roke. Tanka žica se bolesto zajeda v kožo. Mlad poročnik se zadere:

„Gremo!“

Orožniki ga obkolijo in zapuste celico. Dolgemu hodniku slede temne stopnice.

Pred vrati na dvorišču sameva tovorni avtomobil z orožniki. Zvezanega ga vržejo na voz. Orožniki posedejo po klopeh. Oglasi se motor in naglo zapusti avtomobil jetnišnico.

Že drve po zapuščenih ulicah. Nikjer žive duše. Mesto je kot izumrlo. Hiše se redčijo. Avtomobil ubira pot daleč izven mesta. Voz se sunkovito ustavi. Orožniki poskačejo na kamenita tla. Nekaj krepkih rok potegne Mata črez deske. Matu se od slabosti megli pred očmi. Ko jih odpre, vidi, da so pred obzidjem mestnega pokopališča. Dva orožnika ga zgrabita in odvedeta pred zid. Približa se mu častnik. Z listinami v rokah se zažre srepo vanj in začne brati v tujem, Matu nerazumljivem jeziku. Mate ga gleda kot v snu in se samo čudi vrsti odklikovanj, ki se šopirijo na častnikovih prsih.

„Velik junak je, ker ima toliko odklikovanj,“ misli Mate. „Bog vé, ali ni isti, ki je bral to nerazumljivo govorico tudi njegovemu očetu?“

Častnik utihne.

Dvanajstoročnik, s puškami, pripravljenimi na strel, se postavi v vrsto.

Častnik stopi v stran in dvigne roko. Dvanajstoročnik pritiska puške k licu. Z jasnim nepremičnim pogledom strmi Mate v gozd cevi.

Častnikova roka se hitro spusti.

Dvanajst strel kot en sam.

Mate začuti ostro bolečino. Pred njim zažari mogočna svetloba.

Mate postaja velik. Širi se in raste, da zakrije vse nebo ...

Dežek

Mamica ti je meglica,
očka temnosiv oblak,
rahla sapica te ziblje,
mavrice povija trak.

Dežek, naše hrepenenje,
kadar suša rast mori,
zemlji blagodejna rosa,
lek, ki čudežno krepi.

Hudo žejo mi pogasi,
daj hladila za srce
in potem naj se nad mano
svetla mavrica razpne.

Tvoje kapljice srebrne
blagoslov so iz nebes,
O, kako jih željno pije
polje, travnik, vrt in les!

Dežek, tudi jaz vzdihujem
truden sredi prašnih cest,
Brž, le brž mi jih poškopri,
silna moja je boleost.

Limbarski.

poležavanjem ob morju ga je spremljala samo misel, kako maščevati očeta.

Nekega dne ga je nagovoril star očetov prijatelj. Pogledal je previdno krog sebe in mu zašepetal:

„Mate, maščuj se! Zob za zob, oko za oko!“

Mate je molčal in strmel nepremično v Anta.

„Pesjani!“ je zaklel le-ta in počasi odšel.

Mate je postal še bolj zamišljen. — Tretjega dne več ni izdržal.

„Ante, orožja nimam!“, se je oglasil pri njem.

Ante ga je najprej začudeno pogledal, potem ga je vprašal:

„Ali si se trdno odločil? Naloga je težka in lahko je poplačaš z življenjem.“

„Da,“ je poudaril Mate z odločnim glasom.

„Ko se znoči, se vrni!“, je menil Ante s preudarkom in mu obrnil hrbet.

Ko se je Mate zvečer oglasil pri Anteju, sta bila pri njem dva neznanca, Antejeva prijatelja. Mlajši je Mata nekaj časa opazoval, potem ga je nagovoril:

„Torej, Mate, odločil si se, da maščuješ očetovo smrt?“

„Odločil sem se.“

„Tako je prav. Ali znaš ravhati s pištolo?“

taval se je po postelji in je komaj čakal, da se zdani. Vse dopolne je bil kot v omotici. Ob določeni uri se je podal v opisano ulico, kjer je obstal nedaleč od kavarne in prežal na vhod.

Ni čakal dolgo. Iz kavarne je stopil visok človek v bleščeči uniformi.

„Ta bo pravi,“ je pomislil Mate, segel počasi pod suknjič in zagrabil za pištolo. Obšla ga je taka slabost, da je trepetal po vsem telesu. Pred očmi so mu zaplesali veliki rdeči kolobarji in že je mislil, da se bo zgrudil. Le z največjim naporom je obdržal hladno kri in krčevito stisnil pištolo.

Razdalja bližajočega se je krčila. Mate je bliskovito potegnil pištolo, jo naperil v svojo žrtev in poslal vanj zaporedoma štiri strele.

Nekdo je zakričal. Ljudje so se razbežali na vse štiri vetrove.

Mate je videl, kako se je častnik opotekel in se zgrudil v lastni krvi, v kateri je nepremično obležal.

„Končano je!“ je pomislil Mate. Toda že so pridrveli od vseh strani orožniki, da na beg niti pomisliti ni mogel. Kakor divji so ga jeli pretepati, da ga je zalila kri. Potem ga je objela tema.

V zvoniku sv. Duje bije ura: Ena, dve, tri, štiri! ...

Sključeno in mirno sedi Mate na golih tleh in tudi žeje več ne čuti. Z oče-

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

Slovenska služba božja je vsako nedeljo ob pol devetih v starem bogoslovju (Priesterhausgasse).

Mohorjani, prigrasite se za knjižni dar Družbe sv. Mohorja v Celovcu za leto 1951.

CELOVEC

Prejšnji četrtek sta se poročila v slovenski (stari semeniški) cerkvi gospodična Sonja Tončič in Franc Fischer, žurnalista v Celovcu. Poročal je preč. g. Alojzij Nemec, ki je v lepem nagovoru pokazal novoporočencema pot, ki vodi v pravo in srečno zakonsko življenje. Priči sta bila profesor dr. J. Tischler in dvorni svetnik ing. Oborny.

Po lepi cerkveni slovesnosti sta svoji veselji dan praznovala novoporočenca v prijetni domači družbi, toda brez hrupnega veselja in popivanja.

Novoporočencema prav pristrčno čestitamo in jima želimo obilo sreče in blagoslova božjega na novi življenjski poti!

OSOJE — ST. LENART

V nedeljo dne 24. septembra se je podala naša manjša skupina farnih otrok na Osoje, da si ogleda tam starodavni samostan in grob poljskega kralja Boleslava. Vreme je bilo na ta dan posebno lepo in jesensko sonce je pošiljalo svoje tople žarke še bolj, in izgledalo je kot da je Bog sam posegel vmes in dal naši farni skupinici še posebej svoj blagoslov.

Zgodaj smo se napotili na pot, saj smo bili vsi zelo nervozni, imeli smo takojmenovani „Reisefieber“. Komaj smo dočakali našega g. vodjo in že smo se bali, da je zaspal. Toda v zadnjem trenutku jo je le primahal in naša srca so še bolj zaigrala. Vožnja je bila krasna, posebno lep je bil razgled na Osojščico, ki se je zlatila v jutranjem soncu. Jezero se je svetlikalo in nas vabilo v svojo bližino.

Končno smo dospeli do Bodensdorfa, kjer smo zapustili vlak. Nato smo se podali k jezeru, kjer je že čakal motorni čoln, s katerim smo se prepeljali na drugo stran.

S čudnimi občutki smo se podajali proti samostanu, kajti stal je pred nami kot kak velikan. Toda kmalu nas je njegova lepota omamila in že smo se počutili domače. Podali smo se v cerkev, da prisostvujemo službi božji. Prvo sv. mašo smo zamudili, toda čez eno uro je bila druga in te smo se tudi udeležili. Cerkev je res nekaj lepega in je naredila na nas veličasten vtis. Toda ti, ste domačnosti kot v naši farni cerkvi nismo čutili. Službe božje se je udeležili.

Minerva, Ingelen in Radione
radijski aparati so zmagovalci na
dunajskem teletestu
zanimate se pri svojem zaupniku
Otto Gaggi
(zraven Parkhotela)

lo namreč tako malo ljudi, da bi jih lahko prešteli na prste. Tudi pri drugi službi božji ni bilo dosti boljše. Ko bi pri nas imeli tako lepo cerkev, bi gotovo še mnogo več ljudi prišlo k službi božji kot pa tako. Vsem se nam je zdelo, da je vse tako mrtvo, ni tistega življenja kot pa v naši cerkvi. Ne bomo se zlagali, če vam povemo, da smo si želeli biti v domači farni cerkvi.

Po službi božji smo se podali v samostan, kjer smo si ogledali viteški dvorani. Tudi tu smo videli krasne freske in ne bomo jih mogli zlepa pozabiti.

Toda jezero nas je vabilo, posebno Foltej in oba Hanzija niso mogli dočakati, kajti različni čolni so jih vabili. K sreči smo dobili dva čolna, nakar je šlo veselo po jezeru sém in tja. Med veslanjem smo prepevali, da so ljudje kar

strmeli. Nekoliko straha je prestala Rozi na ladji, toda Hanca jo je tolažila tako, da je še Uršiji in Traudiji dobro delo. Hilda pa je na vodi doživela „krst“, bila je skoro vsa mokra, ko smo se spet izkrcali.

Toda čas je hitel, morali smo spet zapustiti ladje in se podati k južini in nato na vlak. Po južini smo še zapeli nekaj naših lepih pesmi in ljudje se niso mogli načuditi lepoti naše pesmi. Toda vlak je pridrdral in tako smo se ločili od lepega Osojskega jezera in sklenili smo, da se bomo še kam podali in tako spoznali lepoto naše domovine.

RADNA VAS — PRI NAŠI GOSPEJ

V tukajšnji cerkvi sta se poročila Kugi Maks, p. d. Mežnarjev in Hanca Arnold iz St. Lenarta. Wiegele Anči, p. d. Ovarjeva pa je vzela za ženina Ziaak Johana iz Ločila. Podrobneje o tej poroki bomo poročali v drugi številki našega lista. Zaenkrat pa želimo obema mladima paroma na njihovi novi življenjski poti vse najboljše, naj ju ljubi Bog spremelja povsod.

STRMEC

V tukajšnji cerkvi sta imela zlato poroko Oitzl Janez in njegova žena Marija. Podrobno o poroki bomo drugič poročali, Zaenkrat pa želimo slavljencema vse najboljše in Bog naj ju živi še mnogo let.

Prijatelji in znanci se pri dobri kapljici in izborni kuhinji najdejo
V GOSTILNI
Eutschonig
Celovec, Ankershofenstr. 15, tel. 2000

GORPIČE

Dolgo je gledal Ferličev Franci, kako se ženijo. Nazadnje se pa tudi njemu zdelo že vse skupaj preveč in sklenil je oženiti se. Daleč ni šel po nevesto, kar čez plot je skočil po njo. Roziji se pa tudi ni ljubilo več čakati in oba sta sklenila, da se bosta vzela. Dolgo so že ugibale stare ženice, kdaj bo ta poroka, toda uganiti pa le niso mogle, dokler ju ni vrgel g. fajmošter raz prižnico.

Na gorpiški žegen oziroma na ponedeljek sta stopila pred oltar, kjer ju je naš g. župnik za vselej zvezal. Ljudi je bilo ogromno, saj sta na ta naš praznik padla kar dva in sicer žegen in ohcet. Več kot 30 gostov se je udeležilo pojedine in reči moramo, da so naše kuharice skuhale in spekle res zelo okusno, da se nam še danes cedijo sline po tem.

Naš Franci je pa za to slovesnost olepšal hišo, da se je tako nevesta lahko počutila kot doma.

Dolgo je trajala ta slovesnost, večkrat smo se podali tudi k Migiču rajat. Med tem časom so starešini tudi večkrat ukradli rjušnico in tako se je ubogi starešina v tako kratkem času znebil lepe vsote denarja. Toda vsake stvari je enkrat konec. Tako se je končala tudi ta poroka in radovedni smo, kdo bo naslednji kandidat v naši vasi.

Sedaj zopet pridno delamo na polju, pospravljamo čompe in sirk, zvečer ga pa luščimo. Lepi poletni sončni dnevi so minuli in čuti se že, da je tukaj jesen. Sadja imamo letos ogromno, toda posode dosti premalo. Sadje bi radi prodali, toda ga skoro nihče noče kupiti. Drugo leto bo ga pa gotovo premalo.

VOGRČE

Šel sem v opoldanskem odmoru skozi Vogrče, ustavim se pri znanih. Stari oče si briše očala, pred njim na mizi

GOSTILNA
„Waidmannsdorfekhof“
CELOVEC—KLAGENFURT
se priporoča za prireditve vseh vrst po zmernih cenah. Dobra kuhinja in izborna vina.

leži „Naš tednik“, oče pa pravi: „Moram pogledati kaj je novega po svetu.“

Za hišo dalje sedi mlad kmet, — še le pred meseci se je poročil —, na klepalniku, drži „Naš tednik“ v rokah. „Dober dan!“ ga pozdravim. V odgovor pa mi reče: „Moram pogledati, kaj je novega, od Šmihela je vedno kaj notri.“ Mudi se mu, zato je sedel kar na klepalnik, da si odpočije in prebere najvažnejše novice. Veliki in dolgi članki pa čakajo za nedeljo popoldne.

Tako Vogrčani radi berejo „Naš tednik“ in komaj čakajo, da pride. V petek ga prinese poštar, z velikim veseljem ga spréjmejo in ga tudi radi berejo. — Prihodnjič pa vam poročamo o našem napredku v Vogrčah.

BLATO

Med Pliberkom in Blatom v gozdu na samem leži na vrhu grička malo posestvo. Pri Naveršniku se pravi, Za to hišo se tako tepejo, kakor za vsako stvar, ki stoji na meji. Enkrat je pripadala vasi Blato, potem pa Pliberku. Od te hiše se je za vedno poslovila dne 21. septembra stara mati, Marija Pogorevnik. Rajna mati je bila doma iz Černeč pri Spodnjem Dravogradu. Dolgo časa je živela v Gonovecah v Šmihelski fari, tam ima pokopane tudi svoje otroke in svojega moža, zato je bila njena zadnja želja, da hoče biti pokopana v Šmihelu. To željo smo ji tudi izpolnili. Blačani, ko smo jo spremljali k zadnjemu počitku na božjo njivo v Šmihel.

Rajna mati je ućakala lepo starost 76 let. V svojem življenju je okusila tudi veliko trpljenja in žalosti. Osem otrok je imela, majhna in skromna hišica je nudila samo najpotrebnejše za življenje. Veliko bridkost je občutila, ko je 6 otrok šlo pred njo v večnost, leta 1933 so ji umrli v pol leta kar trije otroci. Leta 1939 jo je zapustil njen mož za vedno in šel tudi tja na kraj večnega miru.

Srčna vodenica jo je priklenila zadnje mesece na bolniško postelj, v tej šoli trpljenja je našla rajna mati zopet svojega Boga! Spravljena z Bogom po sv. zakramentih je šla 23. IX. tja v srečno večnost. Naveršnikovim na Blatu in Grilovem na Bistrici pa naše najiskreneje sožalje! Rajna naj počiva v miru.

KUPUJEM star zlat in srebrn denar.
Vsakovrstne ure in zlatino dobite po
najnižjih cenah pri

F. Karner - URAR

Celovec, Burggasse 8

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

V četrtek smo imeli Šmihelčani velik in slovesen dan. Dan vednega češčenja je v Šmihelu vedno nekaj posebnega. Dekleta napletejo toliko vencev, da jih malo kje toliko vidiš na dan vednega

Lovska orožja ter municijo, lovske potreščine, predmete iz jekla in vseh vrst galanterijo

KUPUJTE PRI

Ernst Krötschmer

PREJ KAISER

Celovec—Klangefurt, Bahnhofstraße 26

OBVESTILO

Ponovno opozarjamo vse naročnike „Našega tednika-Kronike“, da uprava našega lista nima nič skupnega s pozivi za plačilo morebiti dolžne naročnine, katere pozive pošilja v dopisih in s pošilnicami uprava „Koroške Kronike“, ki je že koncem aprila t. l. prenehala izhajati. Morebitna plačila za račun „Koroške Kronike“ niso torej plačila naročnine za list „Naš tednik-Kronika“.

češčenja, ja, niti na birmo jih ni toliko. Cerkev je bila okrašena kakor za novo mašo; kljub suši je bilo obilo rož. Slovesno so peli prvič pri vednem češčenju naši novi zvonovi. Ko zapoje naš veliki zvon, vsak tujec prisluhne ob njegovem močnem zvoku.

Obilo faranov se je udeležilo lepe slovesnosti. In vsako uro so pristopili hkrati trije duhovniki k oltarjem, da so opravili svete maše, vmes pa je bila pridiga. Božjo besedo in krščanske resnice so nam oznanjali preč. gg.: dr. Fran Cigan iz Kamena, dr. Srečko Zamjen iz Kloštra, naša misijonarja. Oblikovalec lepe slovenske besede, krasnih kretenj, mehke govornice, dajatelj globokih, izvernih misli, s svojimi prikupnim nastopom, naš Koroški slovenski Lombardi, g. Kaselj iz St. Vida, nam je pokazal moč in lepoto prave vere.

Posebno slovesnost je dobil letošnji dan celodnevne češčenja po obisku našega novomašnika Jožefa Gabruča iz Pečnice. Veseli smo bili, da smo ta dan dobili tudi novomašniški blagoslov! To pa tem bolj, ker letos v Podjuni nismo imeli nove svete maše. Žal nam je bilo samo, prej nismo vedeli, kaka sreča nas bo doletela na ta dan.

Vsem gospodom, ki so se letošnjega češčenja udeležili in pomagali v spovednici, pri oltarju in na prižnici, se lepo zahvaljujemo. Saj so imeli dosti opravka, pri sv. obhajilu je bilo ta dan nad 700 vernikov. Naj nam preč. gospodje ne zamerijo, če se jih v hvaležnosti spomnimo ter jih imenujemo. Preč. gg.: globaški župnik Ivan Sekol, žvabeški župnik Matej Igerc, provizorji: g. Tomaž Hölmar s Suhe, g. Franc Ućakar iz Kazaz, g. Jožef Verhnjak iz Štebna; profesorji: g. Silvo Mihelič in Vinko Zaletel, gg. kaplani: Martin Šturm iz Doberli vasi, Janez Rovani iz Globasnice, Franc Oražem iz Šmihela; bogoslovce Janko Lesjak. Domači župnik so imeli veliko skrbi, da so mogli vse lepo po načrtu točno izpeljati. Z večerno sv. mašo smo končali ta lepi dan.

Praznik slovenske pesmi v Pliberku

(Nadaljevanje s 3. strani)

tako kot ljubijo zemljo, na kateri živijo. Za zaključek je vsa dvorana zapela še našo narodno koroško himno: Nma v čriez jizaro...

Potem so se pa ljudje veseli razšli z željo, da bi se tak dan slovenske pesmi kmalu spet praznoval. Da se ob domači pesmi njih srca znova raznežijo ter se vnamejo za našo slovensko besedo in grudo, katere izraz in duša je naša slovenska pesem.

Dan slovenske pesmi v Pliberku je dokazal, kako si naše ljudstvo želi pravega prosvetnega dela in kako pač v njem gori plamen navdušenja za vse to, kar je lepo in sveto. Tej želji in temu navdušenju moramo dati možnost razvoja tako mi, ki se čutimo eno s tem ljudstvom — kakor tudi deželna oblast, ki mora polagati pred narodom račun, kako podpira ljudsko kulturo.

*

ZAHVALA

Vsem pevcem, ki so sodelovali pri dnevu slovenske pesmi v Pliberku, is-

krena hvala za sodelovanje in trud. Enako vsem pevovodjem, ki so res izvrstno pripravili svoje pevce za ta nastop. Iskrena zahvala tudi tistim skritim pomočnikom, ki so na kakršnikoli način pripomogli do takega uspeha, a so ostali skriti in neimenovani.

Posebej se zahvaljujemo tudi Bovtižarjevim godcem za razvedrilo z domačo muziko.

Zahvaljujemo se tudi vodstvu in osebju celov. radia, ki je omogočilo in vodilo zvočno snemanje pliberške prireditve. S tem je dalo priložnost, da so mogli slišati našo pesem po radiu že v ponedeljek tudi tisti, ki se prireditve niso mogli udeležiti. Posebno se zahvaljujem g. ing. Petru Goritschnig-u, direktorju celovškega radia, tehničnemu vodju snemanja, g. ing. Ernstu Leitner-ju, g. Susec-u ter gospodu Hartmanu.

Še enkrat vsakemu posebej in vsem prisrčna hvala!

Za Kulturni odsek Narodnega sveta:
Dr. Valentin Inzko.

Sadje smo že obrali . . .

Letošnje izredno toplo poletje je pripomoglo k hitrejšemu dozorevanju sadja. Zato je bilo letos tudi pozno zimsko sadje preje zrelo in zato bomo v mesecu oktobru naleteli le še tu in tam na kako sadno drevo, ki še ni obrano. To bodo le zelo pozne in zelo odporne sorte jabolk.

Ko jeseni odpade listje, začne pri nas večina drevesnic s prodajo sadnih drevesc. S tem pa je tako prišel tudi čas, ko sadjar obnovi svoj sadovnjak, ko skrbi tako za bodočnost.

Pred kratkim je zastopnik Norveške pri Organizaciji združenih narodov v New Yorku. Bređo Stabell, pri neki razpravi dejal tele besede: „Nobeden dober kmet ne pozabi v temnih in mrzlih jesenskih in zimskih dnevih na poletno setev in žetev.“ — Prav posebej so te besede pomenljive tudi za sadjarja, ki mora takoj po končanem obiranju sadja misliti na to, da pravočasno in pravilno obnovi svoj sadovnjak. Odstraniti mora iz sadovnjaka drevesa, ki ne rodijo več, odstraniti mora bolna in prestara drevesa, skrbeti mora pa nato za to, da bo imel v bodočnosti vedno več dobrega in za prodajo ter za domače potrebe primerne sadja.

Obnova sadovnjakov

Ko zasajamo mlada sadna drevesca, se moramo najprej odločiti, kje bomo ta drevesca zasadili. Pri tem so mišljenja in zato tudi nasveti zelo različni. Po našem prepričanju je najboljšje, da se spet povrnemo nazaj v one čase, ko sadno drevje še ni bilo zasajeno po cellem posestvu, po njivah in travnikih. Sadno drevje naj bi bilo v sadovnjaku, za katerega je navadno najbolj priporočljivo mesto v bližini stanovanjskih in gospodarskih zgradb. Tu je navadno

kmečkim sadjarjem nujno odsvetovati, da bi sadili sadna drevesca, ki so jih izkopali kot divjake v gozdu ali ob mejah, oziroma kupili na trgu pri raznih prekupčevalcih s sadnimi drevesci.

Danes imamo že toliko res dobrih in priznanih sadnih drevesnic, da more pri njih vsak sadjar kupiti po razmeroma nizki ceni dobro vzgojena sadna drevesca onih sort, ki so za naše razmere najbolj primerne in priporočljive. V teh sadnih drevesnicah pa morejo dobiti sadjarji tudi vsa strokovna pojasnila o sadnih sortah, o pravilnem sajenju in o pravilnem oskrbovanju sadnega drevja.

Kmetijska zbornica v Celovcu je priznala na Koroškem tele sadne drevesnice, ki dobavljajo res zanesljivo dobro vzgojena in za naše razmere priporočljiva sadna drevesca:

1. Karel Blaschek, Grebinjski Klošter, p. Grebinj (Griffen);
2. Karl Buser-Jegge, Landsmannhof, Rabenstein, p. Labud (Lavamünd);
3. Avgust Karl, Beljak (Villach), Magdalener Strasse 25;
4. dr. Franc Michelitsch, Kleinglödnitz im Gurktal;
5. ing. Marko Polzer, Spodnje Vinare, p. Št. Vid v Podjuni (St. Veit im Jauntal);
6. Wolfgang Teuffenbach, Steindorf am Ossiachersee;

7. Deželna drevesnica (Landesbaumschule) Ettendorf im Lavanttal.

Naštete sadne drevesnice sadna drevesca razpošiljajo po pismenem naročilu, mogoče pa je tudi sadna drevesca v drevesnici izbrati in jih tam takoj dobiti. Oznaka dobrih sadnih drevesc je: ravno, pokončno, zdravo, ne preslabo, pa tudi ne premočno deblo z odgovarjajočo višino; dobro razvite korenine; pravilna, po možnosti enoletna drevesna krona, ki ima štiri do šest močnih poganjkov.

Sajenje sadnih drevesc

Ako nismo že prejšnji mesec izkopali jam, kakor smo svetovali v navodilih za mesec september, je sedaj skrajni čas, da jame izkopljemo. Kakih deset dni preje, predno posadimo sadna drevesca, jame spet zasujemo in sicer tako, da pride na dno jame ona plast zemlje, ki je bila preje zgoraj in nato šele slabša plast zemlje, ki je bila preje spodaj. Še boljše pa je to zemljo premešati in ji dodati dobre humozne zemlje ali komposta. Predno še jame zasujemo, je priporočljivo zasaditi drevesni kol. Pri sajenju je nato važno, da drevesca ne sadimo pregloboko, ker moramo računati s tem, da se bo zemlja še precej usedla. Neposredno, predno drevesce zasadimo, obrežemo korenine, drevesno krono pa

Dobra letina žita v Združenih državah

Ameriško poljedelsko ministrstvo predvideva, da bo letošnja letina v Združenih državah verjetno četrta najvišja, kar jih pomni, in da bo nudila dovolj živil za domačo potrošnjo in za izvoz.

V poročilu za mesec avgust napoveduje poljedelsko ministrstvo, da bo zlasti letina koroze in žita izredno obilna. Čeprav je vreme nenavadno hladno; se izgledi za letino od meseca avgusta dalje niso spremenili.

Poleg obilice letošnjega pridelka, od katerega je del že pospravljen, imajo Združene države na zalogi izdatne količine koroze, žita in drugih dobrin od presežkov prejšnjih let.

V posebni izjavi navaja ameriško poljedelsko ministrstvo, da so Združene države podarile 20.500 ton presežkov živil dobrotelnim ustanovam, ki nudijo pomoč tujini. Med temi presežki so posušena jajca in mleko, maslo ter sir. Glavne prejemnice teh dobrin so Avstrija, Kitajska, Francija, Nemčija,

Grčija, Indija, Irska, Izrael, Italija, Japonska, Koreja, Libanon, Francoski Maroko, Filipini in Trst. Poleg tega so darovali velike količine presežkov tudi potrebnim osebam v Združenih državah in upravam šol za šolske obede.

V prvih dneh avgusta tega leta so Združene države ponudile presežke živil po nominalnih cenah ostalim 62 državam članicam Prehranjevalne in poljedelske organizacije ZN, ki zdaj proučuje možnosti, da zagotovi presežke živil za potrebe korejskega civilnega prebivalstva, ki je izgubilo svoje domove zaradi komunističnega napada.

Poročilo za avgust predvideva, da bo pridelok koroze dosegel letos 1.107.950 hl. Vendar pa poudarja, da je zgodnja slana na nekaterih krajih povzročila že nekoliko škode in, ker je hladno vreme zakasnilo zorenje, obstoja nevarnost, da se bo ta škoda še povečala, predno bo pridelok koroze pospravljen.

Pridelek žita cenijo na 80.960.000 hl. To je nekoliko več kot so predvidevali 1. avgusta.

GOSPODARSKE VESTI

SVETOVNA PROIZVODNJA SLADKORJA

Po mnenju ameriškega ministrstva za kmetijstvo bo svetovna proizvodnja sladkorja iz sladkorne pese in iz sladkornega trsa, dosegla v letu 1949/50 34.579.090 ton in bo za dva odstotka višja kot vrhunska proizvodnja v letu 1948/49 in za deset odstotkov višja kot povprečje v letih 1935/39.

Proizvodnja sladkorja iz sladkorne pese bo dosegla skupno deset milijonov 541.540 ton, od katerih bo odpadlo na Združene države 1.423.240 ton. Iz sladkornega trsa pa bodo pridelali 24.237.650 ton, od katerih 473.200 ton v Združenih državah.

SVETOVNE ZALOGE RIZA

Kmetijska in prehranjevalna organizacija Združenih narodov je izdala zgoščen pregled o svetovnih zalogah riza, v katerem pravi med drugim:

„Povpraševanje po rizu na Koreji bo po koncu sovražnosti zelo narastlo. Vendar pa bodo natančni podatki znani šele, ko bo mogoče ugotoviti usodne posledice vojaških operacij. Zato morajo države potrošnice riza sestaviti smotrene načrte za potrošnjo, da ne bi pov-

zročila pomanjkanja v drugih deževah, ki uvažajo riž.

Vendar pa se zdi, da to povečanje povpraševanja ne bo resno vplivalo na razpoložljivost riza za druge uvoznike, ker predvidevajo nov porast zalog v prihodnjih šestih do dvanajstih mesecih.

Tako se bo verjetno povečal izvoz riza iz Burme, ki je svoječasnno izvažala največ riza.

Na splošno je pridelok riza že dosegel predvojno raven.

ZALOGE ŽIVIL V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Kmetijski minister Charles Brannan je pri otvoritvi nekega lokalnega kmetijskega sejma izjavil, da bo ostala kljub naraščajočemu povpraševanju živilskih proizvodov in izdelkov po vojnih silah, zaloga prehrane z ozirom na zadnji dve leti za bližnjo bodočnost v bistvu neizpremenjena. Proizvodnja živil je letos za 38% večja od povprečne proizvodnje predvojnih let. Razen tega pa ameriški kmetovalci lahko uporabljajo še 7 milijonov traktorjev, katerih število je še enkrat večje kakor pa je bilo leta 1941.

obrezujemo šele spomladi. Ko drevesce zasadimo, ga samo na rahlo privežemo na drevesni kol. Ako bi ga privežali premočno, bi se lahko dogodilo, da bi pri usedanju zemlje drevesce obviselo v zraku in bi se moralo nato seveda posušiti. Novo zasajenim drevescem v jeseni navadno ne zalivamo; to bi bilo potrebno le v slučaju, ako je bila zemlja že preje zelo izsušena in nastopi nato še dolgotrajna jesenska suša, kar pa je pri nas že skoraj prava izjema.

Pri prirezovanju korenin prirežemo vse močnejše korenine; prirezujemo pa z ostrim nožem, da so rane gladke. Ako je nevarnost, da bi zajci obgrizli mlado sadno drevesce, zavarujemo tudi takoj sedaj sadno drevo pred zajci.

Lepljive trakove!

Prvi jesenski mrzli dnevi prinesejo s seboj tudi že novo nevarnost za bodočo sadno letino. Prišel je čas zimskega pedica ali zmrzlikarja. Narava je dala samo samcem zimskega pedica široka krila, samice pa so brez kril. Ker pa ležajo samice jajčeca ob listnih in cvetnih popkih sadnega drevja, so samice prisiljene, da pridejo „peš“ z zemlje na sadno drevje. Ako postavimo na to pot, ki jo morajo prehoditi samice zimskega pedica, pravočasno zapreke, ne more leči samica jajčec na listnih in cvetnih popkih drevesne krone in je tako preprečena velika nevarnost in škoda, ki bi jo povzročile drugo leto gosence zimskega pedica.

Najprimernejša prepreka so lepljivi trakovi, ki jih pritrdimo na debla in na debele veje sadnega drevja. Boljše je — in to si moramo posebej zapomniti, da pritrdimo lepljive trakove en teden prezgodaj kakor pa en dan prepozno!

Moštna in sadna klet

Mesec oktober je deloma še mesec sadnega mošta. Večinoma pa bo že ta mesec ali pa vsaj začetkom meseca novembra glavno vrenje povsod končano. Pri tem moramo paziti, da so sodi vedno polni in jih moramo zato večkrat nadolivati, ker je drugače nevarnost, da se začne alkohol spreminjati v ocatno kislino in mošti bi postali kisli. Da mošti pravilno prevrejo, mora biti v moštni kleti primerna toplota. Ta toplota pa je drugačna kakor pa je ugodna za sadje, da se čim boljše obdrži.

Zato moramo nujno priporočati, da sadna klet, to je sadna shramba, ni skupaj z mošno kletjo. V sadni kleti mora biti že takoj spočetka toplota čim nižja, ker tako preprečimo prehitro zorenje sadja. Za zračenje in za uravnavanje toplote v sadnih kletih izrabimo hladne jesenske noči. Preko dneva naj bodo okna in zračne naprave zaprte, ponoči pa odprte. Nekateri sadne sorte in to predvsem one, ki imajo hrapavo lupino, imajo tudi to neprijetno lastnost, da se z dozorevanjem lupina naguba. To preprečimo deloma s tem, da te sorte jabolk shranjujemo tako, da jih v debelejšem sloju naložimo drugega nad drugim; ali pa tudi tako, da na sloj takih jabolk naložimo sorte, pri katerih se lupina ne grbanči.

Še na nekaj mislimo že meseca oktobra in novembra: Zimski meseci so najugodnejši čas za snajenje in čiščenje ter prereditve drevesnih kron sadnega drevja. Temeljito je namreč vsa ta dela mogoče izvršiti le v času, ko je drevje brez listja. Tudi škropljenje je mogoče dobro in uspešno opraviti samo v zimskem času. Že sedaj torej mislimo na to ter že sedaj pripravimo vse potrebno orodje in tudi vsa potrebna škropiva.

NAJHITREJŠI ZRAKOPLOVI

Revija „American Aviation“ je sestavila seznam najhitrejših letal sveta: od teh jih je 25 ameriških, 10 angleških, 1 francoski in eden kanadski.

Letalo številke 1 v tem seznamu je ameriško letalo Bell x-1, ki v višini 10.000 m doseže 1600 km na uro ter je tako za 46% hitrejše od zvoka. Poskusno letalo x-1 deluje na štirimotorni raketni pogon.

BLAGO ZA OBLEKE!

Ischecniüttee

CELOVEC—KLAGENFURT
Karfreitstraße 1

najugodnejša lega za dobro uspevanje sadnega drevja tako z ozirom na kakovost zemlje kakor tudi z ozirom na sončno lego. Te sadovnjake je treba samo razširiti, razredčiti, obnoviti in zasaditi s sortami, ki so za današnje čase in razmere najbolj priporočljive. Seveda to ni nikaka zapoved; ako kdo misli, da je bolj primerno, da sadi sadna drevesca tudi na njive in travnike in ob vseh ptih, ima gotovo tudi za to svoje upravičene razloge.

Še na nekaj bi opozorili naše kmečke sadjarje pri obnovi sadovnjakov in to je, da bi mislili pri nakupu sadnih drevesc, če mogoče ne bi bilo pametno, da poizkusijo s poldebelnimi drevesi. Sicer je pri nas to gotovo nekaj novega, toda izkušnja v sosednjih sadjarskih deželah je pokazala, da so poldebela drevesa večkrat bolj priporočljiva kakor pa visokodebela drevesa.

Nadalje moramo pri obnovi sadovnjakov misliti na to, da bomo zasadili za naše podnebne in gospodarske razmere primerne sadne sorte. Istočasno pa mora biti tudi naša skrb, da so ta sadna drevesca zdrava in pravilno vzgojena. — Po končani svetovni vojni je bilo veliko pomanjkanje dobrih sadnih drevesc in so si sadjarji večkrat pomagali s tem, da so sadili sadna drevesca, ki so jih izkopali v gozdu in nato cepili ali pa so jih izkopali kje ob mejah, oziroma so jih kupili na trgu, kjer pa tudi navadno ni nikakega zagotovila, da bomo kupili dobro sadno drevesce.

Danes pa ni več pomanjkanja dobrih sadnih drevesc in zato moramo vsem

Kupujte pri tvedkah, ki oglašajo v „Našem tedniku - kronika“

VESTI IZ SLOVENIJE

V Sloveniji so v mesecu avgustu med drugimi umrli (Ljubljana je označena s kratico Ljbl.):

Ivan Vole, rač. rav. v Mariboru; Adela Reven, učiteljica v Ljbl.; Marija Rozin-Tomše roj. Jerman v Trbovljah; Uršula Zajc na Pšati; Gabrijel Beršnjak, posestnik in založnik piva na Hudem pri Stični; Miha Hiršman v Ljbl.; Konrad Vidmar v St. Rupertu; Marija Igljič roj. Zadnik iz Divače; Pepca Dukanovič roj. Pavo iz Ljbl.; Jakob Smerajc, krojaški mojster iz Ljbl.; Julita Bukovec, usmiljena sestra na Raki; Jernej Anderloh iz Ljbl.; Martin Krošelj, delavec pivovarne „Union“ v Ljbl.; Marija Prijatelj v Kočevju; Franc Zabkar v Krškem; Srečo Sušnik v Zagorju ob Savi; Rudi Stepančič, knjigovodja iz Renč, po smrtni nesreči; Zdravko Hočevar iz Štanjela na Krasu, po smrtni nesreči; Alojzij Simončič, žel. usl. v Ljbl.; Franc Vidmar, pos. na Vidmu; Fortunat Remše iz Gornjega grada; Anton Šmon iz Studencev pri Mariboru; Alojzija Čebular v Vižmarjah; Dragotin Fajdiga, geodet iz Ljbl.; Adolf Venier, strojevodja v Ljbl.; Alojz Luglio iz Borovnice; Vladislav Sadar, bančni blaginjak v Radovljici; Štefanija Korže v Celju; Ivana Flander iz Ljbl.; Marijan Šinkovec, elektro-monter iz Domžal; Alojzij Bertonec iz Virmaš pri Škofji Loki; Franc Lorber, šol. upr. v Mariboru; Ivanka Vodnik roj. Sušman iz Ljbl.; Ivan Premrov posestnik v Martinjaku pri Cerknici; Franc Leskovšek, orož. nared. v Celju; Marija Močnik na Ježici; Alojz Lunder iz Vrheka pri Triziču, po smrtni nesreči; Frančiška Orel roj. Erjavec iz Ljbl.; Andrej Rožmanec iz Horjula; Antonija Naberger roj. Ljbl.; Marija Kovač iz Ljbl.; Anica Krauskopf iz Zagorja ob Savi; Ivana Pokreka iz Ljbl.; Milan Borišek, državni prvak letalstva iz Litiče, po smrtni nesreči v Vrhu; Franc Jemec žel. v Lazah; p. Gerard Korpar, cistercijan v Stični; Pepina Ferluga roj. Cerutti iz Ljbl.; Marija Logar roj. Brodnik iz Ceste pri Dobropolju; Valentin Colnar, posestnik na Ježici; Pavel Zorc, žel. urad. v

Moške in ženske kostume in plašče
izdela
hitro in po ceni ter po najnovejši modi

J. Lederer

krojaški mojster
SINČA VES — KUHNSDORF
Zaloga vseh vrst blaga!

Ljbl.; Josip Stupar, veterinar v Šmihelu pri Novem mestu; Marija Železnik roj. Cerar na Ježici; Ivan Bračko, gimn. prof. v Celju; Marija Jereb roj. Rak v Valburgi pri Smledniku; Franc Mustafa Hadži, član KPJ in sekretar avtozveze Slovenije, po smrtni nesreči; Franc Mulaček, podpolkovnik v Mariboru; Egid Kodele, bivši gostilničar v Postojni; Jože Škerlj, predsednik invalidske komisije; Marija Šperne v Ljbl.; ing. Vinko Zalokar v St. Vid pri Ljubljani; Ivanka Strle roj. Gradišar v Ljbl.; Anton Berdnik v Kozarjah; Jože Plevnik, Čamer, posestnik v Stožicah; Martin Solnar, šol. upr. v Celju; Marica Pleskovič roj. Črček, učiteljica na Crnučah; Gizela Pepelnak roj. Zupanc, umrla v Beogradu; Marijan Sartory v Ljbl.; Ana Flejšer v Ljbl.; Marija Savšek roj. Bren v Zagorju; Anton Nahtigal, uslužbenec drž. podjetja za refo prašičev v Ljbl.; Justina Pečnik vdov. Poženel roj. Barič v Ljbl.; Terezija König iz Ljbl.; Jožef Šifrer iz Zabnice; Olga Wiegele, koroška Slovenka v Domžalah; Mihael Boštele v Štepanji vasi; Kati Znidaršič v Ljbl.;

Pavla Rojko roj. Štrumbelj iz Ljbl.; Marija Trlep roj. Železnik iz Mokronoga; Marija Lukačič iz Središča ob Dravi; Helena Sablatnik roj. Požar iz Ljbl.; Matija Bukovec iz Kota pri Semiču; Elza Šerak iz Maribora; Sonja Černkova iz Jarenine nad Mariborom; Amalija Kosi roj. Kukovič iz Maribora; Jakob Preželj, pomoč. upr. gozdne upr. v Bohinj. Bistrici; Ivan Rus, rudar v Lokah pri Trbovljah; Justina Pečnik iz Ljbl.; Alojzij Ramot iz Prihove; Marija Mejerle, bivša gostilničarka v Starem trgu ob Kolpi; Frančiška Kok roj. Hribernik, posestnica na Vranskem; Simon Markelj, pos. na Lancovem pri Radovljici; Marija Žagar v Trbovljah; Ivana Kunčič iz Srednje Radovine; Pavla Štolfa, učiteljica v Ljbl.; Josipina Kladnik r. Škofca iz Sevnice; Zdravko Rus ml. iz Bleda.

Vsa kleparska dela

HITRO IN NAJSOLIDNEJE
IZVRŠUJE
podjetje

**GOTTLIEB
GROSSNEGGER**

CELOVEC—KLAGENFURT
Villacherring 31
Telephon 2490

BODOČI DOM

Ameriška revija „Holiday“ je potrošila 50.000 dolarjev za zidavo idealnega doma bodočnosti, ki so ga te dni slovensko odpri na Long Islandu.

Načrt za ta dom je izdelal arhitekt George Nelson ter ustrezno najnovejšim zahtevam glede novih modernih stavb; čeravno so bili stroški za ta poizkus izredno visoki, sodijo, da bodo lahko sezidali v bodočnosti tak dom z dohodki povprečne družine.

Vsa okna te hiše so razgledne oblike, ki se električno odpirajo in zapirajo. V poletnih mesecih okna avtomatično nadomestijo s skoraj nevidno zaveso iz mrežne plastike, ki dovoljuje prezračevanje, zabrani pa dohod žuželkam ter prahu. Zidovi glavnih sob so sezidani z dvojnimi stenami, katerih ena je premakljiva, tako da se lahko notranji prostor med obema stenama uporabi kot shrambo. Radio, gramofon in televizij-

ski aparat so vneseni v te zidove s premičnimi platni, da se jih zlahka vidi in sliši iz katerega koli kota sobe, medtem ko povezuje komunikacijska naprava vse sobe z mikrofoni in zvočniki.

Kopalnica ima streho iz stekla, steklene upogljive brambe delijo sobo v različne dele. Vse luči v hiši nadzoruje reostat tako, da se lahko jakost posamezne svetilke nadzoruje po mili volji. V zimskem vrtu pa so lestenci nameščeni na ročnikih, ki so pritrjeni na stropu, tako da jih je mogoče premakniti v poljubno smer.

Ta zimski vrt je sestavni del doma in je v resnici v pravem pomenu besede vrt, 18 m dolg in 8 širok; v vrt se vstopi neposredno iz sprejemne sobe. V zimskem vrtu so razne ugodnosti vsteviši električno peč, ki je spretno prikrita, hladilnik, bar, radio in televizijski aparat. Po vsem domu so aparati za enakomerno zračenje in bodisi toplota kot vlaga se lahko ohranita enako stalno vse leto.

S telekontrolno napravo lahko hišni gospodar iz vsakega kotečka hiše upravlja vse električne naprave.

Tudi vrata garaže se upravljajo iz daljave s posebnim aparatom v avtomobilu. Ko je avto še 30 m daleč od garaže, se s pritiskom na gumb odprejo durj garaže, prižge se luč in pozimi se prične tudi ogrevanje prostora, da se prepreči zamrzovanje vode v radiatorju. Ko se avtomobil vstavi, se durj zapro in prišleci — lahko vstopijo v hišo skozi notranja vrata.

NAGRADA VOHUNOM

Na Romunskem se nadaljuje komunistična borba proti neodvisnim kmetom, ki hočejo tudi nadalje obdelovati svojo zemljo. Imenujejo jih „kulaki“.

Romunski komunistični list „Scantea“ je nedavno objavil člen 25. odloka, ki vsebuje predpise za odkup poljedelskih proizvodov po državi.

Ta člen se glasi: „Kulaki, ki ne prijavijo celokupne površine, ki jo obdelujejo, ki uničijo ali skrijejo kmetijske proizvode, podvržene odkupu, z namenom, da se izognemo odkupu, bodo kaznovani po določilih odloka št. 183 od 30. aprila 1949. (To je zakon o sabotaži) in država bo zaplenila njihove kmetijske proizvode, ki so podvrženi odkupu.

Petindvajset odstotkov zaplenjenih proizvodov bo prodanih po (nižji) odkupni ceni revnim in srednje revnim kmetom, ki so pomagali odkriti kršitelje.“

Kmetje-vohuni, ki bodo ovajali svoje tovariše kmete, bodo torej lahko kupovali 25% zaplenjenih kmetijskih proizvodov po nižani ceni.

Naročniki, pozor!

Od 1. maja t. l. stane list „Naš tednik-Kronika“ mesečno šil. 2.—.

Naročniki, ki lista še niso plačali, so dobili ali pa bodo dobili v kratkem račune, ki izkazujejo dolg za čas od začeta prejemanja lista pa do konca leta 1950. — Prosimo vse naročnike, da poravnajo naročnino.

Za inozemstvo stane list letno 60.— šilingov ali dva USA-dolarja. Zaradi visokih poštinih pristojbin pošiljamo v inozemstvo list le naročnikom, ki list plačajo v naprej. Saj znaša poština v inozemstvo toliko, kakor pa stane list sam.

KAM GREMO V NEDELJO?

V nedeljo 8. oktobra gremo vsi, od blizu in daleč, na blagoslovitev nove cerkve sv. Lovrenca pri Sinči vesi.

Začetek slovesnosti ob 9. uri dopoldne. Vse drugo se pa tam zve in vidi. Železniška postaja za št. Lovrenc je Sinča ves.

Vljudno vabljeni vsi!

ŠPORT

Državni prvak v jugoslovanskem namiznem tenisu, Tibor Harangazo, bo odšel na povabilo avstrijske zveze namiznega tenisa na Dunaj, kjer bo več. bal avstrijske igralce namiznega tenisa.

Avstrija—Jugoslavija. V nedeljo dne 8. oktobra bo na Dunaju nogometna tekma med Avstrijo in Jugoslavijo. Na to tekmo bo poslala Jugoslavija svoje najboljšje igralce in zato primerjajo nekateri to tekmo onima, ki so ju odigrali jugoslovanski nogometiški z Brazilijo v Rio de Janeiro (0:2) in s Švedsko v Stockholmu (2:1).

Kupujte dobre in cenene koroške „WOLFSBERGER“ čevlje znamke „PLANET“ v trgovini za čevlje

LORENZ MAIER

Beljak - Villach Rathausgasse 4 in Hauptpl. 23

Karel Mauser:

Mrtvi rod

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE
45.

Strina je kuhala samo še za hlapca in deklo.

Po terjacihi tisti dan je bil Foltej v Beljaku, Greta se mu je zdelala pri moči, le v obraz se mu je zdelala vijoličasto bela.

„Kako?“ je zvečer vprašal Podlipnik. Foltej je samo zmigal z rameni. Ni vedel kaj reči.

Dva dni potlej so ga klicali. Podlipnik je zbledel in trd ostal za mizo. Foltej je vihral na Čajno.

Ko je stopil na hodnik in vdihnil vase vonj po zdravilih, po trpljenju, mu je hotelo postati slabo. Proti zdravnikovim vratom se je samo še vlekel.

Že med vrati je vedel, da je upanje Podlipnikove hiše ugasnilo. Zdravnik je bil bled in roka se mu je tresla.

„Gospod Podlipnik, upam, da ste mož in da boste udarec prenesli. Bal sem se, da bo tako prišlo. Pred dobro uro je žena umrla. Mislim sem, da boste prišli še pravočasno, toda konec je bil hitrejši kakor sem mislil.“

Zadnjih besedi Foltej ni več slišal. Z na pol notrim očmi je strmel v zdravni-

ka, potlej se je sesedel na stol in se z rokami zagrebel v kolena.

Počasi šele so se mu vzdignila rame na, dokler ni bruhnil v hripav, obupan vek.

„Trpela ni zadnje ure, ker je bila v nezavesti. Srce ni zdržalo.“ Zdravnikove besede so donele nekje od daleč.

„Kje leži?“ je dvignil Foltej glavo. Skoz zamegljene oči je videl belo haljo.

Šla sta. Zdravnik je odgrnil rjuho z belega presojnega obraza in stopil pred vrata.

Ko je Foltej omahnil nazaj na hodnik, je bil v obraz voščen kakor Greta za vrati.

„Če bo pogreb doma, povejte, da v bolnici uredimo, kar je treba.“

„Doma“, je hlipnil Foltej.

Zdaj šele se je domislil otroka. Z obvekanimi očmi je ošinil zdravnika.

„Otrok je še živ, toda prešibak za življenje.“

Brez prošnjega ga je zdravnik odpeljal na drug konec.

„Fantek je“, se je sklonil zdravnik nad otroka in napeto poslušal.

„Fantek“, je topo ponovil Foltej.

Dve uri za tem so tudi drobna otroška prsa obmirovala.

Ko je zvečer Foltej kakor pijan omahnil skoz vrata in zavekal, je Podlipnik skoraj do stropa zrasel od groze.

„Greta?“ je buljil noro v sina.

„Oba!“ je udaril Foltej z glavo ob mizo.

„Oba“, je jecjal Podlipnik. „Oba“.

Potlej se je brez besede sesedel ob zidu. Ko ga je strina omočila z vodo in se je zbudil, je še enkrat ponovil:

„Oba. Greta in otrok.“

S poslednjo silo je Foltej utrgal iz sebe:

„In fant je bil.“

„Fant“, je ponavljal Podlipnik. V po. beljenih rokah ni imel niti toliko moči, da bi jih stisnil v pest.

POGLAVJE XIV.

Tisti dan po pogrebu pri Podlipniku ni nihče spregovoril. Podlipnik se je zaklenil v kamro in se tudi k večerji ni prikazal.

Foltej je postopal po dvoru, odšel v izbo, obstal pri strini, hotel nekaj povedati, pa spet odšel na dvor. Nikjer ni imel obstanka, prehitro se je zrušilo upanje.

Noč je prinesla tako tišino, da je Foltej natančno slišal očetovo zdihovanje iz kamre. Folteja je groza.

Foltej je brez besedi žobaril z Mojco. Nenadoma je očetovo zdihovanje utihnilo. Foltej se je vzdignil na komolce in prisluhnil. Tišina se mu je zdelala mrtva. Niti ure na steni v izbi ni nobeden še pogal.

Če je morda očetu slabo?

Zlezel je iz postelje in v temi pritipal v vežo. Pred kamrinimi vrati je obstal in prisluhnil.

Ni se ni zganilo.

„Oče, ali vam je slabo?“

Počasi se je odtrgal glas izza vrat. Folteju se je zdelo, da sika silno od daleč.

„Mrtev sem!“

Foltej se je vrnil.

S sklenjenimi rokami leži v postelji. Rad bi molil pa ne more. Greta z otrokom leži ob bistriški cerkvi.

Zdaj je prišlo tisto, kar je Podlipnika kakor velikanska pest pribilo ob klop.

Mrtev sem!

Očetov glas grči ob Foltejevi postelji. Podlipnikov rod je mrtev, pokopan, zasut z zemljo.

Foltej spet poskuša moliti. Ne more. Smo res mrtvi?

Očetovo ječanje se je spet odtrgalo iz kamre. Folteja je groza. Ko so oče utihnili in so se pričela daniti okna, je Foltej zaspal.

Bolečina na gruntu se mora kmalu obleteti, zakaj zemlja in delo ne čakata. Foltej je vedel. Čeprav brez volje, se je moral pripraviti na košnjo.

Ko je pričel klepati, se je kar bal prvič udariti. Še vedno je ležala čudna tišina okrog hiše.

Zamahnil je, zvenk je jeknil mimo hleva za hišo. Vsi po vasi so vedeli: Foltej kleplje. Najhujšo bolečino je prebolel. Zdaj mu bo odleglo.

(Dalje prihodnjic)

Slovenske oddaje v radiu

ČETRTEK, 5. oktobra:

14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodinje; glasba.

PETEK, 6. oktobra:

14.30—15.00 Poročila; pregled svetovnega tiska.

SOBOTA, 7. oktobra:

9.00—9.30 „Za našo mladino“; Zvočna igrice „Poredni šolarji“, igrajo šolski otroci iz Sv. Lenarta pri 7 studencih.

NEDELJA, 8. oktobra:

7.15—7.45 Duhovna obnova; jutranja glasba.

PONEDELJEK, 9. oktobra:

14.30—15.00 Poročila; sodobna vprašanja.

TOREK, 10. oktobra:

14.30—15.00 Poročila; zdravniško predavanje; glasba.

18.30—19.00 Glasbena oddaja

SREDA, 11. oktobra:

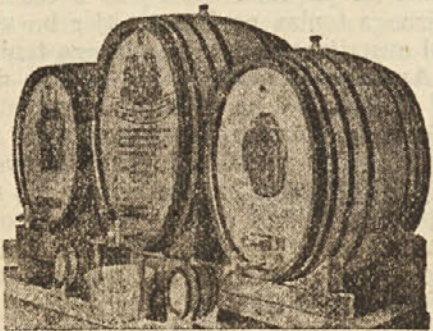
14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; glasba.

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“

Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej. — Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.

Najbolj moderna popravilnica. Zarnice za dom in preprodajo.

CELOVEC - KLAGENFURT
Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48**VELEVINARNA**ZAPRISEŽENO PRIRODNA
MASNA VINA IZVAŽA
IN DOSTAVLJA

VELETRGOVINA Z VINOM

Emil TellianCelovec—Klagenfurt
Paradaisergasse 10Priporočila se trgovina z motornimi
vozili in garažno podjetje**FRITZ MAYERHOFER**BELJAK—VILLACH,
Gerbergasse 23, Tel. 48—67Vaši dobavitelji
za elektromotorje
za generatorje in
za električni instalacijski material
za radioaparate

SO SE PRESELILI

SIUTZ

Celovec-Klagenfurt,

SEDAJ: Aichelburg, Labiastraße 1
to je med Križno goro, Waisen-
hauskaserne in Truppenspital**SELINSCHKE**

Celovec—Klagenfurt,

SEDAJ: Völkermarkterstraße 13.

Vse šolske potrebščine kupite dobro in poceni v

knjigarni in papirnici

CARINTHIA družbe sv. Jožela

Celovec - Klagenfurt, Völkermarkter Ring 25 Telefon 26-51

MALI OGLAS

Doktor. 33/167, simpatičen, dobro situiran, išče po možnosti mlado, ljubeznivo, izobraženo Slovenko, neomadeževane preteklosti, ne rjavih oči. — Dopisi pod značko „Družinska sreča“ na upravo lista.

PRIPOROČA SE

trgovina usnja in izdelovalnica gornjih delov za čevlje

Alois HarnischCELOVEC—KLAGENFURT
Karfreitstraße 7 — Tel.: 1362

Vdovec, rentnik, se želi seznaniti zaradi ženitve z dekletom ali z vdovo z rento. Ponudbe na „Naš tednik“ pod značko: Tajnost.

DAMSKE
GARNITURE ZA PREHODNI LETNI
ČAS

Srajce, hlačke, lepih prilagojenih oblik in najboljše kakovosti samo

S 40.50

Grüner

Celovec-Klagenfurt, Burggasse

FILME

DOBITE PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

CELOVEC - KLAGENFURT

Razpošiljanje po pošti

Vse, kar potrebujete za šolo in pisarno, dobite v največji izbiri v trgovini papirja in pisarniških potrebščin

GUTENBERGHAUS

M. H. STERNECK

Celovec—Klagenfurt,
Heiligengeist Platz**Dobre OBLEKE**za gospode, dame in oroke
priporočila**Waldner**

CELOVEC—KLAGENFURT

10.-Oktober-Str. 2 Tel. 22-73

Priljubljeno zbirališče prijateljev in znancev je ugledna gostilna

„ZUM STERNWIRI“

Bartelmä Kröpfel

BELJAK—VILLACH,

Klagenfurterstraße 12.

Tujske sobe, najboljša vina in izborna kuhinja.

Šolske knjige

V založbi Družbe sv. Mohorja v Celovcu sta izšli šolski knjigi:

Slovenska vadnica

Lehr- und Übungsbuch der slovenischen Sprache § 7.50

Slovenska beseda

§ 4.—

Obe knjigi sta odobreni od prosvetnega ministrstva na Dunaju za pouk na srednjih, glavnih in sorodnih šol.

Knjigi naročite pri založbi v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Vse vrste pohištva, žimnice v največji izbiri tudi na ugodne obroke nudi

RUDOLF SLAMA

Celovec, St. Veiterstrasse 16

TRGOVSKA HIŠA,

TOMSCHKE

BELJAK-VILLACH, Hauptplatz

Moške spodnje hlače — dolge samo 19,80 S

Dobro se odpočijete in srečate tudi svoje znance v restavraciji

ZUR GLOCKE

F. FEUCHTER

Celovec — Klagenfurt
Bahnhofstrasse

V četrtkih, sobotah in nedeljah godba in ples.

Klagenfurt

KARDINAL PLATZ 8

je vodilen

v najnovejših radijskih modelih z dunajskega velesejma.

DOBRA KNJIGA!

Knjižnica „Našega tednika“ ima na zalogi literarna dela slovenskih pisateljev.

Da omogočimo najcenejši nakup slovenskih knjig, smo se odločili, da damo knjige po zelo znižanih cenah.

Album Koroške §il. 10.—
Križ na gori, Iv. Cankar §il. 5.—
Prekleta kri, K. Mauser §il. 3.—
Sin mrtvega, K. Mauser §il. 3.—
Rotija, K. Mauser §il. 3.—
Cmokec Poskokec, F. Bazilij §il. 3.—
Slovenska slovnica I-III §il. 1.—
Kdor naroči vse knjige skupno jih dobi za §il. 20.—

Za inozemstvo stane cela kolekcija 1,75 USA dolarjev.

Žela alajša

gospodinj in trgovcu izbiro priljubljenih KÖNIG-ovih receptov-slikanic prodajna polica KÖNIG-ovih pecilnih praškov.

König
BACKPULVER

Najlepše jesenske in zimske blagove dobite pri

Seltissi
Textil
KUCHAR
Villach

Beljak—Villach, Klagenfurterstraße 2

Gledališče

Začetek predstav ob 20'00

4. oktobra: Viljem Tell

5. oktobra: Don Juan (abon. C)

6. oktobra: Boccaccio, opereta (abon. A)

7. oktobra: Boccaccio

8. oktobra: Boccaccio

KINO**Celovec - Klagenfurt**
STADTTHEATER

Predstave ob 16. in 18. uri; ob ponedeljkih tudi ob 20. uri

Do 5. X. „Am Abend auf der Heide“

PRECHTL

Do 5. X. „Leb wohl, mein Herz“

Od 6.—12. X. „Erde in Flammen“

CARINTHIA-LICHTSPIELE

Do 5. X. „Kalifornien“

Od 6.—9. X. „Anna Luis“

Od 10.—12. X. „Rosen aus dem Süden“

PETERHOF

Do 5. X. „Die Nacht hat tausend Augen“

Od 6.—9. X. „Rauschgift am Bord“

Od 10.—12. X. „Kommt uns der Himmel“

Beljak - Villach**BAHNHOFLICHTSPIELE**

Do 5. X. „Robin Hoods Abenteuer“

Od 6.—9. X. „Bagdad“

Od 10.—12. X. „Das Geheimnis der Lady X“

STADT-KINO

Do 5. X. „Wildwestwitwe“

Od 6.—9. X. „Gift der Liebe“

Od 10.—12. X. „Schuld ohne Ende“

Elite Filmbühne

Do 5. X. „Maske in Blau“

Od 6.—9. X. „Lady Hamilton“

Od 10.—12. X. „Heimat in Not“

Apollo Lichtspiele

Do 5. X. „Das Fräulein und der Vagabund“

Od 6.—9. X. „Berliner Ballade“

POROČNE, zaročne, pečatne PRSTANE
in ure kupite najbolje pri**V. Friedrich**

Celovec-Klagenfurt, Lidmanskvgasse 3